

Purosz Leonidasz
Időutazás

ROBIKA Na, elvileg két átszállásból megvan. Egy Dubai, egy Kuala Lumpur.
EDGÁR Wizzair?
ROBIKA Emirates.
EDGÁR Időben mennyi?
ROBIKA 33 óra.
EDGÁR És cash-ben?
ROBIKA Hétszázezer- valamennyi.
EDGÁR Az igen.
ROBIKA Egyébként elég olcsónak számít. Új-Zéland azért nem a Biatorbágy-külső.
EDGÁR Hát, ja.
ROBIKA Kéne egy búcsúbuli.
EDGÁR Kéne.
ROBIKA Pipacs?
EDGÁR Ne a Pipacs.
ROBIKA Mer’?
EDGÁR Mer’ ott tartozásom van.
ROBIKA Mennyi?
EDGÁR Asszem egy húszas.
ROBIKA Éva Presszó?
EDGÁR Az sima.
ROBIKA Kicsit szar hely.
EDGÁR Ez van.
ROBIKA Nehéz beosztani egy magyar fizut. Nem?
EDGÁR Kurva jó kis trip lesz.
ROBIKA Ne is mondd.
EDGÁR Hát jó utat, bazmeg.

□

EDGÁR Lokira mit mondasz? Elkapják a Honvédot?
ROBIKA Gondolom.
EDGÁR 2.90 van rá. Mondjuk eddig kurva gyengék voltak. De most kibaszták a Husztit.
ROBIKA Mennyivel rakod?

EDGÁR Egy ötössel.
ROBIKA Meghívjalak rá?
EDGÁR Max egy sörre.
ROBIKA Vágod, hogy Új-Zélandon egy sör ilyen öt eurónál kezdődik?
EDGÁR Amúgy mit fogsz ott csinálni?
ROBIKA Hát azért el lehet ott tölteni az időt.
EDGÁR Zalában is el lehet.
ROBIKA Be akarom járni az egész szigetet. Van egy csomó híres gleccser, meg nemzeti parkok, ugye, ott forgatták a Gyűrűk Urát is, meg –
EDGÁR Na figyelj, mondom a tutit: Debrecen–Honvéd hazai, Cagliari–Atalanta mindkét csapat gól és 2,5 felett. Palace–Arsenal iksz. És a csavar: Spezia–Torino félidő iksz, vége vendég.
ROBIKA Mennyit nyerhatsz?
EDGÁR Ötből háromkilencvenöt.
ROBIKA Esély?
EDGÁR Egy a hetvenkilencez. Hivatalosan.
ROBIKA Azért te értesz is hozzá.
EDGÁR Nem akarunk rakni egy közöset? Egy ezróval mondjuk?
ROBIKA De akkor azt tényleg hadd fizessem én.
EDGÁR Mi az anyádért fizetnéd te?
ROBIKA Hát... Andi említette, hogy –
EDGÁR Jaaaj, Andinak muszáj mindenbe beleugatnia.
ROBIKA Csak azt hittem –
EDGÁR Milanra mit mondasz?
ROBIKA Ott játszik még Ronaldinho?
EDGÁR Ember. Tíz éve visszavonult.
ROBIKA Ja, tényleg.
EDGÁR Behúzómsz hendibe. Barca megveri a Celtát?
ROBIKA Szerintem igen.
EDGÁR Szerintem meg kiszopnak. Hm. Rakok egy ikszet.
ROBIKA Figyelj, ha legközelebb megyek... mondjuk valami olcsó helyre. Nem lenne kedved jönni velem?
EDGÁR Nem.
ROBIKA De ilyen izé, mondjuk Krakkóba sem?
EDGÁR Nem.
ROBIKA De miért?
EDGÁR Mert munkám van, bazmeg.
ROBIKA Jó, de mondjuk szünetben? Vagy úgy értem, szabadságon?
EDGÁR Lipcse–Dortmund 3,5 felett.
ROBIKA Hallod... Eszembe jutott valami.
EDGÁR Ennyi. Három meccs elég lesz.
ROBIKA Ígérd meg, hogy nem mondod el senkinek.

EDGÁR Mondjad.
ROBIKA Akarsz sok pénzt keresni?
EDGÁR Nem.
ROBIKA Tényleg nem?
EDGÁR De igen, bazmeg.
ROBIKA Akkor ez legyen csak a kettőnk biznisze.
EDGÁR Tehát?
ROBIKA Tényleg ígérd meg.
EDGÁR Fú –
ROBIKA Szóval, ugye, Új-Zélandon fél nappal előrébb leszek.
EDGÁR Igen.
ROBIKA Egyszerű. Én megnézem egy adott meccs eredményét, leírom neked, te megrakod, és felezzük a pénzt.

□

ROBIKA Sőt: legyen tiéd a háromnegyede.
EDGÁR Hát ez tényleg nagyon egyszerű.
ROBIKA Most teljesen hirtelen ugrott be.
EDGÁR És mondd csak, Robika...
ROBIKA Igen?
EDGÁR Ez vajon másnak még nem jutott eszébe?
ROBIKA Passz.
EDGÁR Csak azért kérdezem, mert így azért elég könnyű lenne csődbe vinni a fogadóirodát, nem igaz?
ROBIKA Azért mondom, hogy ez maradjon a kettőnk biznisze.

□

EDGÁR Robika, bazmeg, nem vagy időutazó!
ROBIKA Azt tudom.
EDGÁR Figyelj, apád Angliában tanít, ugye?
ROBIKA A Cambridge-en.
EDGÁR Na. Az is másik időzóna.
ROBIKA Tényleg.
EDGÁR Szoktatok telefonálni?
ROBIKA Ritkán.
EDGÁR És rendszeren tudtok beszélgetni, vagy kell várni egy órát, amíg halljátok, mit mondott a másik?
ROBIKA Hát –
EDGÁR Nyilván rendszeren beszéltek.
ROBIKA Fogjuk rá.

EDGÁR Na, várj. Mi megy a tévében?
ROBIKA ZTE valami „GYI” ellen.
EDGÁR Mi játszunk a Gyirmóttal. Mennyi az állás?
ROBIKA Null-null. Mindjárt félidő.
EDGÁR Hívd fel apádat, és kérdezd meg, hogy mennyi lett a vége.
ROBIKA Jó, hagyjuk a faszba.
EDGÁR De miért hagynánk?
ROBIKA Felfogtam: hülye vagyok.
EDGÁR Na, próbáljuk ki! A kedvemért.
ROBIKA Nem akarom zavarni apát.
EDGÁR Ha lenne gyerekem, én simán örülnék, ha felhívna csak úgy.
ROBIKA És mit mondjak neki?
EDGÁR Hát, hogy szevasz, fater, mi a helyzet, mit játszottunk a Gyirmóttal?
ROBIKA Nem néz focit.
EDGÁR Attól még le tudja csekkolni a neten.
ROBIKA Olyan erőszakos vagy.

□

ROBIKA Szia, apa! Figyelj... Neeem, Nietzsche most anyánál van. Tudod, szerdán ivartalanították, úgyhogy... Igen...
EDGÁR A meccset kérdezd!
ROBIKA Hát, vasárnap indulok. Dubai-ban, aztán meg Kuala Lumpurban. Most az Edgárral vagyok. Ő is üdvözlöl.
EDGÁR Nézze meg a neten!
ROBIKA Apa... Te most gépnél vagy?
EDGÁR Telefonon is meg tudja nézni!
ROBIKA Csak annyi, hogy meg tudod nézni nekem esetleg egy focimeccs eredményét?
Apa... Ez most csak egy játék, légy szíves.
EDGÁR Nézi?
ROBIKA Zalaegerszeg és...
EDGÁR Gyirmót.
ROBIKA Gyirmót.
EDGÁR Na?
ROBIKA Köszönöm szépen! Veled minden rendben? Jó idő van kinn?
EDGÁR Na, mit mondott?
ROBIKA És annyi még, hogy valamikor hívd majd fel anyát is.

□

ROBIKA Nyugi már.
EDGÁR Mit mondott?

ROBIKA Működik. Három–nullra nyer a Gyirmót.
EDGÁR Ezen a meccsen.
ROBIKA Aha.

□

EDGÁR Ezt most játsszák két méterre innen. Egerszegen van a meccs.
ROBIKA Érdekes.
EDGÁR Nézze már meg újra.
ROBIKA Oké. Persze.

□

EDGÁR Szerintem az történt, hogy –
ROBIKA Szia, apa. Megint Róbert vagyok. Mondj még nekem valamit erről a Zalaeger-
szeg–Gyirmót-mérkőzésről.
EDGÁR Például kik lőtték a gólokat?
ROBIKA Pszt!

□

ROBIKA Köszönöm. Várunk haza. Szia. A Gyirmót csatára mesterhármast szerzett.
EDGÁR Melyik?
ROBIKA A Tóth Kristóf.
EDGÁR Kicsoda?
ROBIKA Most hozták fel az ifiből.
EDGÁR Ember. Tök utolsó a Gyirmót.
ROBIKA Ettől szép játék a futball.
EDGÁR Címeres hülye vagy te, Robika.
ROBIKA Nekem le kell lépnem. Figyelj, ez egy hosszú távú projekt. Lehet előben fogad-
ni, ugye? Teszek rá egy húszast.
EDGÁR Magunk ellen? Egy húszast?
ROBIKA Hát, figyelj. Én megértem azt is, ha nem fogadsz a Zete ellen. Pénteken Pipacs!
EDGÁR De mondom, hogy ott –
ROBIKA Akkor péntek!

□

EDGÁR Várjál már, bazmeg! Angliában pont, hogy eggyel korábban van!

(Legyen Zala! pályázat, második díj)

Sebő József

Deák igaza

Szalon, biedermeier ízlésben. A kormány ülésterme. Kilenc szék egy kerekasztal körül. Néháynak már nincs gazdája. A falon nemzeti lobogó.

A kormánytagok gyülekeznek, indulatosan, élénk gesztusokkal beszélgetnek, majd helyet foglalnak az asztal körül: Batthyány Lajos, Kossuth Lajos, Széchenyi István és Deák Ferenc, Az előtérben Batthyányné – nemzeti viseletben – és Deák Ferenc beszélgetnek.

BATTHYÁNYNÉ (rendet rak az asztalon, majd a mellette álló férfihez fordul) Mondja, Deák uram, muszáj maguknak folyton folyvást ülésezni? Tegnap éjfélkor hagyták abba, s most megint folytatják? Igaz, hogy rövidesen a nádor is eljön?

DEÁK Kedves Batthyányné, azt hiszem, az egész kormány nevében csak köszönhetem a jóltartást, hiszen az ön háziasszonyi közreműködése nélkül már bizonyára éhen haltunk volna. Milyen szerencse, hogy kegyed már ismeri az angol szendvicset, s így nem kell felállanunk a kormányasztaltól.

Bécsből valóban fontos memorandum érkezhett. István nádor bejelentéséből mindenképpen erre lehet következtetni. Mostanság Bécsből semmi jó nem jön, nem is jöhet. Radeckzy győzött Itáliában, így az udvar Innsbruckból visszaköltözhetett Bécsbe, s most egyre nyíltabban azon mesterkedik, hogyan veheti vissza, amit áprilisban megadott.

BATTHYÁNYNÉ Márciusban oly reményteljesnek tetszett minden. Amiért évekig fáradoztak, szinte egy szempillantás alatt megvalósult: független magyar minisztérium, közteherviselés, jobbágyfelszabadítás, unió Erdéllyel... Most meg: csupa ráncos homlokú, aggódó tekintetű férfi jön velem szembe. Mintha Kőlcsey nemrég megzenésített Himnuszát hallanám: *Szánd meg, isten, a magyart...*

Belép István nádor. Minden szem részegeződik. Komor arccal az asztalhoz lép. Batthyányné kimegy.

ISTVÁN NÁDOR (lakonikus hangon) Őfelsége tegnap futárral államiratot küldött hozzám. De mondanm sem kell, ennek a Wessenberg miniszterelnök által aláírt államiratnak az elkészítésébe sem őfelsége, sem az udvar nem avatott be.

Ebben az államiratban felfüggesztetnek az áprilisban hozott törvények, mivel a birodalom fenntartására alkalmatlannak nyilvánítatnak; a magyar minisztérium által követelt had-és pénzügyek újra Bécsben, a birodalom fővárosában, a bécsi kormány kezében tételnek le! Továbbá Jellasics báró, a magyar minisztérium kérése ellenére, jogaiba visszahelyeztetett.

Továbbá őfelsége megvonta tőlem a törvények aláírásának jogát.

Még egy dolgot kötelességem a minisztérium tudtára adnom: Esterházy Pál, mint a király személye körüli miniszter (az egyik üres székre mutat), az uralkodói leiratot megismerve, Bécsben azonnal megírta lemondását. Eötvös József báró (a másik üres székre mutat) ugyanezt tette, majd Németországba, nővéréhez utazott.

A döbbent csendet először Batthyány töri meg.

BATTHYÁNY Ez ultimátum! A magyar kormány arra szólíttatik fel, hogy önként adja fel az áprilisi törvényekben foglalt különállását, az alkotmányosságot...

DEÁK Mi lesz Magyarországgal... a felelős magyar minisztériummal?... Hiszen a törvényeket őfelsége saját kézjegyével szentesítette, sőt esküvel erősítette meg... Jellasicsot a bécsi kormány a magyar minisztérium beleegyezése nélkül nem helyezheti vissza a báni méltóságba.

BATTHYÁNY *Hosszas csend után indulatosan.* Öngyávaságból visszalépni? Soha! Az önrendelkezés joga minket is megillet.

Márciusban néhány nap alatt századokat éltünk meg. Európa lelkét a szabadság álmai villanyozták fel. A zsarnoki rendszerek órák alatt omlottak össze, csak az orosz birodalom maradt érintetlen, féltékenyen őriztetve szuronyok százezrei által. Európa népei a szabadság jegyében olvadtak egybe. Bécsből azonban az elmúlt hetekben csak ígéreteket kaptunk, mert amit adtak jobb kezükkel, azt a ballal visszavették; játszanak velünk, a reakció taraja ismét megnövekedett.

Természetesen tudom, Bécsnek fáj, hogy Magyarország felett nem rendelkezhet a régi módon. Ófelsége, mindannyian tudjuk, beteg, könnyen befolyásolható. A körülötte állók ezt használják ki.

KOSSUTH (*indulatosan*) Eb ura fakó! Vagy megadás, vagy önvédelmi háború! Az udvar szándékai nyilvánvalóak. Attól félnek, hogy ha Magyarországot csak a király személye köti össze a birodalommal, elvesz a biztonságuk; túlságosan hosszú pórázra engedték a magyarokat.

Napnál is világosabb, hogy a kamarillától semmi jót nem várhatunk, legfeljebb ideigóráig tartó hitegetést...*(nyomatékosan)* Fel kell készülnünk a nemzeti érdekek megvédésére!

Délen a horvátok és a szerbek lázadoznak. Azt terjesztik, hogy mérgezett a magyar szabadság asztaláról vett falat. Könnyű kitalálni, honnét tüzelik őket! Ezek a fensőbb helyekről támogatott, sőt egyenesen szított mozgalmak valódi célja nem kevesebb, mint a frissen szerzett szabadság elfojtása. A bécsi kormány nemcsak cimborája, hanem felbujtója is ezeknek a fondorkodásoknak.

Értesüléseink szerint Jellasics, a szlávok kardja fegyverkezik, hadba szólította a horvátokat.

Európában már mindenütt leverték a forradalmakat. Bécs azt hiszi, most rajtunk a sor.

BATTHYÁNY Ne folytassa, Kossuth uram! A nemzet külső segítségre nem számíthat. Fel kell készülnünk a nemzet önös érdekeinek védelmére. A francia konvent mintájára el kell rendelnünk az önkéntes nemzetőrség felállítását.

Ez azonban kevés. Nemzeti hadseregre van szükség! De ennek felállítása előtt a lehető legsürgősebben meg kell erősíteni a Dráva-vonal védelmét. Amíg megszervezzük a hadsereget, önkénteseket küldünk a Drávához. Ha kell, a teljes különválást is felajánljuk a horvátoknak. Talán ezzel meg tudjuk békíteni a bánt. Feltéve, ha ő is, meg Bécs is úgy akarja.

DEÁK (*indulatosan*) Hadsereget állítani? Miből és mikor? Jellasics két hét alatt ideér. A mi katonáink külföldön szolgálnak. A nálunk állomásozó alakulatok meg olaszokból, csehekből, osztrákokból állnak. Kaszával-kapával nem lehet reguláris hadsereg ellen harcolni!

Külföldi segítségben nem reménykedhetünk. Európában végzetesen egyedül vagyunk. S ne feledjük, a hátunkban ott a fagyos orosz birodalom. A cár despota, a változtatásnak még a gondolatától is fél. Nem kell sokáig kérlelni, hogy a szorult helyzetben lévő türannoszok segítségére siessen! – Ha fegyvert ragadunk, ha Kossuth után megyünk, a muszka Pesten fogja itatni a lovat!....Vigyázzunk, nehogy nekünk is Rodosto legyen a sorsunk.... Láttunk mi már ilyen szeleket, mondja Cicero. Ne legyünk szalmaláng-természetűek! Majd Ausztria is megjuhászodik: meg fog egyezni velünk.

Döbbent csend

BATTHYÁNY Európa szimpátiája most velünk van...

DEÁK (*nyugodt, kimért hangon*) Hathatós segítséget nem tudnak adni. És ne feledjék, uraim, Magyarország ügyei külföldön intézettek el. Az európai status quo érdeke az, hogy a Habsburg-birodalom fennmaradjon, és nem hagyja, hogy a magyarok kiszakadjanak belőle. Ha kell, feláldoznak bennünket. Nekünk nem elválni kell, hanem helyzetünket megerősíteni, s ha gazdaságunk, műveltségünk példa gyanánt szolgál, akkor politikai statusunk is megerősödik, és a csatolt részek nem elszakadni akarnak tőlünk, hanem éppenséggel hozzánk tartozni.

KOSSUTH (*indulatosan*). Az ön gondolatai nagyon nemesek, kedves Deák uram, de itt és most a Dráva-vonal védelméről van szó. Ha Jellasicsot készületlenül fogadjuk, s lábaihoz járulunk, saját magunk vágjuk el a függetlenség szárait. (*Hosszas szünet után*) Ennél a királyi leiratnál nagyobb politikai bűnt nem mutathat a história... A szentesített törvény semmi? Ennyit ér a király esküje? ... Magyarország szűnjék meg önálló ország lenni, és német miniszteriumok által Bécsből kormányoztassék? Magyar vitézeink továbbra is itáliai népek szabadságának elnyomására használtassanak, mint eddig? Minket pedig idegen zsoldosok tartsanak ígában, mint eddig? És legyünk továbbra is gyarmat, hiánya, nyomorúságra kárhóztatva, mint eddig?

Ez a felelet igazságos kívánalmainkra, ez a hála hűségünkért, a dinasztiahoz való ragaszkodásunkért? A kamarilla halogatással akarja hazánkat elveszejteni.

(*Körbetekintve*) Én talpra állítom a hazát!

DEÁK (*maga elé meredten*) Most már miként lehessen én azon hatalomnak minisztere s eszköze, mely hazám ellen folytat háborút? Európával nem szállhatunk szembe. A felségsértés bűnét semmiképp sem szabad magunkra vállalni. Nem szabad háborúba vinni az országot. Nem erre esküdtünk! Az udvar most kakaskodik, de csak idő kérdése, hogy beadja a derekát – és ki fog egyezni velünk.

KOSSUTH (*a magánál hordott sétatobot fel-felemelve*) Az események logikája most háborúba kényszerít bennünket. Egyre inkább úgy érzem, forradalmárokká kell válnunk, s bizonyára nem egy lesz közülünk, aki azon fog csodálkozni, miként válhatott azzá, pedig – nem tehetett egyebet.

Én paktálok... akár az ördöggel is, de Béccsel és a dinasztival soha! Az udvar intrikáit tapasztalva megérlelődött bennem: nem halogathatjuk tovább a szabadcsapatok szervezését.

Nincs más út, mint felkészülni a harcra! (*Ekkor botját fenyegetően felemeli, a belé rejtett tör hirtelen kicsúszik, és röptében a falba szegeződik. Mindenki a tört nézi.*)

KOSSUTH Jó jel; arra van Bécs!

BATTHYÁNY A fölség szavát adta...

KOSSUTH (*Batthyány szavába vágva*) Kedves Louis, az ön jóhiszeműsége csak megkönnyíti az osztrák kamarilla ravaszságának és kétszínűségének játékát. Vég nélküli munka lenne felsorolni azokat a cselszövő módokat, melyekkel rászedték, hogy akarata ellenére szolgáljukká tegyék. Hízalgés, képmutató hálanyilatkozatok, hamis ígérek, sugdosások, nyájaskodások, hazudozások... És ön nagyon magas lelkiülettel bírt, hogysem e taktika őszinteségében kételkedjek, és annak szárait széttépje.

Nem hitte, hogy a kamarilla oly örült játékot merjem játszani, hogy az esküt tett beteg uralkodót szószegésre kényszerítse, ahelyett, hogy alattvalóit jogos kívánságaik időszerű teljesítésével boldogítsa. (*Indulatosan fel-alá járkál, miközben hangja még inkább fölforrósodik*) Az udvar büntetlenül tiporhatja lábai alá a törvényes jog elismert elveit?! Nem, uraim, minden nemzetnek joga van megvédenie önmagát – (*nyomatékkal*) bármely külső ellenséggel szemben.

SZÉCHENYI (*mindenkit megdöbentően hisztérikus rohamot kap. Kezét időnként az égre emeli*)

A végzet óráit éljük, és mindennek én vagyok az oka... Ausztria és Magyarország kibékítése lehetetlennek látszik... Én kezdtem ezt az egész ribilliót. Bár ne tettem volna! Magyarország örvény mélyébe zuhan, vagy örült forradalmárok, Robespierre-ek kezébe kerül, vagy meghódítatik Oroszországtól. Magyarország ily végveszéllyel fenyegettetik, s mindaz, amiért éveken keresztül dolgoztunk, összeroskad, és romba dől... Minden elveszett. A fáklya, melyet a reformok jegyében gyújtottam meg, a lángok martalékává teszi az országot. Kínok és gyötrelmek tengerét látom! (*Végül elfúló hangon, görcsbe rándulva ül le.*)

Az általános megrökönyödésből először Kossuth tér magához.

KOSSUTH Uraim, a Habsburgok most olyanok, mint a kivert ordasok, akik vissza akarnak ólálkodni az elveszett birtokra. A dinasztától őszinte választ nem kaphatunk, noha a királynak az lenne a dolga, hogy az országot *(a szót megnyomja)* csorbíthatatlanul megtartsa.

(Többen nem túl lelkesen) Helyes! ...Helyes!

BATTHYÁNY (megfontoltan) Őfelsége minisztériuma leköszön; mostantól a fegyvereké a szó.

A miniszterek szedelőzködnek, sorra távoznak.

KOSSUTH *(villámló tekintettel az ajtóban feltűnő Széchenyihez)* Ön a feleségét és a családját Cenkre menekítette. Vigyázzon magára! Én nem kímélem azokat, akik ellenünk támadnak. **SZÉCHENYI** *(epésen)* Maga olyan, mint a guillotine mellett őrködő Robespierre.

DEÁK Uraim, csak egy út, az alkotmányosság útja járható. Ha nem így teszünk, az anarchia szörnyei uralkodnak el rajtunk, és ismétlem, a muszka itt, Pest-Budán fogja itatni a lovát... Bár ne lenne igazam...

A fény kialszik.

(Legyen Zala! pályázat, második díj)

Barta Erika Odett: Élet a zalai nádasban (Harmadik díj)

Lackner László

Vizsla-parki éjszaka

Egyfelvonásos dráma

1. KÉP:

Egy szerényen berendezett lakás nappali szobája. A bútorzat egyszerű, látszik, hogy összeszedett egyedi darabokból áll. A tv régi típusú. A szoba közepén, a hátsó fal előtt franciaágy. Balra ajtó a kisháló felé. Jobbra az előszoba látszik, a bejárati ajtóval. A lakásban rend van és sok a virág.

ADÉL (Harminc év körüli asszony. Lenge köpenyben, kis műanyag öntözőkannával locsolja a virágokat. Csengetés hallatszik az előszoba felől. A nő odakapja a fejét, de miután nem várt senkit nem siet, még két virágot megöntöz, aztán kimegy. Kinyitja az előszoba ajtaját)

FÉRFI I. (Belép. Jó megjelenésű, jól öltözött, harmincöt év körüli ember. Otthonosan mozog) Szevasz. (Belép a nappaliba)

ADÉL Szervusz. (Követi)

FÉRFI I. (Leül egy fotelba. Belső zsebébe nyúl és elővesz egy borítékot) Elhoztam a pénzt. (Leteszi a dohányzó asztalra) A gyerekek?

ADÉL (Áll a szoba közepén, olyan esetlenül, mintha ő lenne a vendég) Már alszanak.

FÉRFI I. Akkor azt hiszem nem zavarom őket.

ADÉL (Gúnyosan) Ne is zavar!

FÉRFI I. Ötezer forinttal többet kapsz ezután, fizetés-emelést kaptam.

ADÉL (Ránt egyet a vállán, hallgatnak)

FÉRFI I. Hogy vagytok?

ADÉL Jól. (Hallgat) És ti?

FÉRFI I. Hát, ... mi is megvagyunk ... Az iskola?

ADÉL Rendben.

FÉRFI I. Milyenek Lackó jegyei?

ADÉL Kapott egy hármast rajzból, egy ötöst matekból és van két négyese magyarból.

FÉRFI I. Olyan, mint én. Mindig utáltam rajzolni, de a matek felvillanyozta a fantáziámat. Teljesen ráám ütött.

ADÉL Rád. (Szünet) Holnap szülői értekezlet lesz. Nem akarsz eljönni?

FÉRFI I. Nem, sajnos nem tudok. Az amerikai cégtől jönnek ellenőrizni, és sokáig el fog tartani.

ADÉL A gyerekeidre már egy köszönésnyi idő sem jut. Hiába, ez a fontos emberek sorsa ... Vagy a barátnőd tiltotta meg?

FÉRFI I. Megint gúnyolódsz. Tudod, hogy amint tehetem, eljövök hozzájuk.

ADÉL Nem tudom! Idefutsz, két percre, öt percre, aztán elrohansz.

FÉRFI I. Rengeteg elfoglaltságom van, amióta más munkakörben dolgozom...

ADÉL Amióta főmérnök, és üzemvezető lettél a híres Flextronicsnál. Nem veszed észre, hogy állandóan ezzel dicsekszel?

FÉRFI I. Ugyan! Én?

ADÉL Igen, te! Amíg ott dolgoztál mellettünk az üzemben, addig szerény voltál és közvetlen. Két év óta felülről nézel a volt munkatársaidra. Rám is.

FÉRFI I. És most az fog következni, hogy pedig örökké hálával tartozom neked, amiért vállaltad az otthoni többletmunkát és elvégezhettem melletted a műszaki egyetemet. Századszor, ezred-szer is újra mondom: köszönöm, köszönöm és köszönöm.

ADÉL (Járkálni kezd) Sokszor elmondtam már neked, de nem tudom elégszer, hogy végre megnyugodjak ... Kegyetlenül becsaptál, kihasználtál, átvértél. Én itthon güriztem a két gyerek mellett, gondoskodtam rólad is, te meg tanulás közben szerelmes mámorban úszva szövögetted új életed álmait a szeretőddel. Hazajöttél kielégülve, boldogan és még csak nem is köszöntél. Én marha azt hittem, hogy a tanulás dobott úgy fel, még örültem is ... (Rövid ideig hallgat) Lemaradtam tőled, hogy aztán te találhass magadhoz, méltó társat ... Mérnökházaspár! Mindjárt elhányom magam.

FÉRFI I. Nem illetünk össze ... Én megértelek téged, mert a magad módján igazad van, de hidd el, így kellett lennie.

ADÉL A magam módján. Úgy érted, a magam primitív módján ... Még, hogy így kellett lennie! Ezt úgy értsem, hogy egy munkásnőnek nem jár mérnök férj, igaz?

FÉRFI I. Nézd, ebben úgysem tudunk közös nevezőre jutni soha. Hagyjuk az efféle témákat én nem akarok veszekedni veled ... Kérlek, bocsáss meg és próbáljuk a körülményekhez képest elviselhető hangon megbeszélni a dolgainkat.

ADÉL Nem beszéllek veled elviselhető hangon? Még csodálkozol? Ahogy visszagondolok közös életünkre, csak az jut az eszembe, hogy hazudtál ... állandóan hazudtál. Becsaptál az állítólagos londoni kiküldetésnél, mert már akkor veled utaztál el flörtölni. Becsaptál az elvesztett százötven ezer forinttal, mert neki vettél belőle irhabundát és egyáltalán becsaptál az egész szemérmetlen kapcsolatokkal, mert nem volt bátorságod elém állni, hogy bevalld, mást szeretsz. Ha én véletlenül nem kapcsolom be azt a rohadt diktafont, és nem hagyom ott a szobában, talán soha sem buksz le. De hát meghallottam nevetségesen érzélgős szerelmi vallomást és az azt követő szeretkezésetek artikulálatlan vinnyogásait, soha nem jövök rá, hogy mit művelsz velem. Mert én egy ilyen hülye, naiv liba vagyok, aki elhiszi, hogy egy férfinak hetekig nem kell a feleség-

ge, mert úgy kiszipolyozza a tanulás... És mindezek tetejében egy kiéhezett pillanatodban végre hozzám nyúlsz, és még fel is csinálsz.

FÉRFI I. Bánod, hogy van még egy gyereked?

ADÉL Nem bánom, mert nagyon szeretem. Csak azt sajnálom, hogy te vagy az apja ... Hogy tudsz te így élni, mondd? Visszagondolva az életünkre, nem ez volt az egyetlen, amikor csúnyán átvértél.

FÉRFI I. (Megrántja a vállát) Vannak olyan helyzetek, amikor... Hagyjuk, úgysem tudlak meggyőzni. Te úgynevezett tisztának születél, neked sohasem kell hazudnod.

ADÉL Nem, mert nem keveredek kétes helyzetekbe.

FÉRFI I. Csak más keveredik miattad, igaz? Más pasasnál nem gond, ugye. hogy átver valakit, hogy hazudozik?

ADÉL Az csak rá tartozik. Vagy rendez magának körül a dolgokat, vagy...

FÉRFI I. Látod, azért te sem vagy makulátlan! Kétes helyzetben tengődő szeretővel hetyegsz. (Hirtelen vált) Mi van a kicsivel?

ADÉL Semmi különös, csak nem szeret óvodába járni. Mindennap sírva hagyom ott.

FÉRFI I. Ajjaj ... Eszik rendesen?

ADÉL Úgy kell beletukmálni az ételt.

FÉRFI I. Én sem szerettem enni, az anyám állandóan tömte belém azokat a patikaízű, undorító étvágy-gerjesztőket, amiktől még jobban megutáltam a főzeléket ... Nem kell kínozni a srácot. Nézz rám! Alig ettem valamit kölyök-koromban és mi lett belőlem? (Csend) Gyere ülj le, úgy idegesít, ha álldogálsz.

ADÉL (Leül a férfi közelében lévő fotelra) Be szeretném íratni Lacit zeneiskolába. Azt mondta az énektanárnője, hogy nagyon tehetséges, lenne értelme.

FÉRFI I. Helyes. Ha már én nem tanulhattam zenét, mert nem volt rá sem lehetőségünk, sem pénz. Legalább a fiam hadd járjon zeneiskolába.

ADÉL Zongorázni szeretne.

FÉRFI I. Rendben van. Ha az a vágya, hát legyen!

ADÉL Elég drága egy pianínó, még használtan is. Tudnál segíteni?

FÉRFI I. Persze ... Megbeszéljük. Nem mondom meg otthon, hogy emelték a fizetésemet. Rám mindig számíthatsz... És nem használtat, a fenét! A gyerek megérdemel egy újat. (Mégfogja a nő kézfejét)

ADÉL (Elhúzza a kezét) És van még valami. Nagyon szereti a Tantermi színházat, amit a Hevesi Sándor színház fiatal művészei mutatnak be az iskolában. Szeretne színházbérletet. Besegítesz?
FÉRFI I. (Nagy slunggal, és gesztussal) Persze. Ha már engem soha nem érdekelt a színhát, legalább a gyerekeknek adjuk meg!

ADÉL Jó, akkor intézem.

FÉRFI I. (Bizalmasan kezd beszélni) Oké... Figyelj! Nagyon bánt, hogy néha nem találjuk meg a közös hangot egymással ... Mostanában elég gyakran kiborulok, nem jól mennek körülöttem a dolgok.

ADÉL Bent?

FÉRFI I. Á, bent császár vagyok.

ADÉL Hát akkor?

FÉRFI I. Otthon.

ADÉL Otthon?

FÉRFI I. Valahogy semmi sem stimmel. Örökös feszültségben élek. (Csend) Furcsa, hogy neked erről beszélek és tudom, hogy nehéz megérteni, mert nem hétköznapi figura vagyok, de...

ADÉL (Figyel rá, de nem reagál. Mintha várna valamit)

FÉRFI I. Nézd, nekem te még mindig nagyon fontos vagy... Nem csak a gyerekek miatt.

ADÉL Ugyan.

FÉRFI I. De tényleg. (A nő felé fordul és kezével felemeli az arcát) Néha olyan nagyon hiányzol. Az emberből nem mosódnak ki azok a tiszta, felszabadult pillanatok, amiket a bécsi, párizsi kempingben, vagy Lovranban abban a kis lakosztályban éltünk át.

ADÉL (Elhúzódik tőle) Én kiirtottam magamból azt a múltat. Rám ne számíts, hogy együtt fogok nosztalgiázni veled.

FÉRFI I. Tudom, hogy nagyon haragszol rám. Kérlek bocsáss meg! Nagyon szeretnék kiengesztelni. (Feláll és átül a nő foteljának karfájára) Én most meg akarlak csókolni.

ADÉL Ne! Hagyj! (Elhúzódik)

FÉRFI I. (Megsimogatja az arcát) Nagyon hiányzol. Te, csak te vagy. Senki sem pótolhat.

ADÉL Ne próbálkozz, nem vagyok alkalmi kurvinca.

FÉRFI I. Jaj, ne bánts! Elég a bajom.

ADÉL Ne színészkedj!

FÉRFI I. Nem színészkedek. Kár, hogy nem értesz meg.

ADÉL Mi a bajod? Új, fiatal feleséged van, aki szellemileg is partnered tud lenni. Elmondtad, hogy remekül főz. Nyilván az ágyban is csodákra képes. Ezt nevezitek ti férfiak boldogságnak, nem?

FÉRFI I. Boldogság! Amikor az ember benne él, nem veszi észre. Csak amikor elszállt, megszűnt, akkor döbben rá, hogy az a hétköznapi, könnyed létezés, az volt a boldogság. Én azt már soha nem fogom újra elérni. Ezt csak veled éltem át.

ADÉL Ja. Te egy közveszélyesen önpusztító fajta vagy. Nem jó veled közös sorsba keveredni.

FÉRFI I. Ha legalább elérném egyszer, hogy többé nem utálsz ... és néha idemenekülhetnék hozzád. (Próbál a nőhöz bújni)

ADÉL Nem. Hagyj békén. (Elhúzódik tőle)

FÉRFI I. Szükségem van rád. Hát nem érted?

ADÉL Engem végleg eljátszottál.

FÉRFI I. Bocsáss meg! (Közelebb hajol hozzá) Engedd, hogy idebújjak hozzád!

ADÉL Nem!

FÉRFI I. (Átöleli szorosan) Hadd érezzek egy kicsit. Az illatodat akarom!

ADÉL Mit képzelsz? (Próbál szabadulni) Nem érzed, hogy milyen nevetséges vagy?

FÉRFI I. Nem bánom neved ki, alázz meg, mondd amit akarsz, csak ne lökj el magadtól. Kell, hogy egy kicsit érezzem a közelségedet.

ADÉL Teljesen kiborítasz. Elküldelek, menj el!

FÉRFI I. Ne! Ne! Kérlek, ne! ... Ilyen gyönyörű melle nincsen senkinek sem ... (Odanyúl) Ezek a kislányos drága halmocskák!

ADÉL Hagyj! (Elhúzza a férfi kezét és megigazítja a ruháját)

FÉRFI I. Megőrülök érted!

ADÉL Ne hazudj!

FÉRFI I. Nagyon kívánlak. (Átnyalábolja a nőt és felemeli, közben csókolgatja)

ADÉL Tegyel le! (A nő nem határozott, mintha tétovázna)

FÉRFI I. (Leteszi a franciaágyra) Értsd meg, odavagyok érted.

ADÉL (Próbál szabadulni). Engedj el!

FÉRFI I. (Ráfekszik és térdével feszíti szét a nő combjait) Ne légy ilyen kegyetlen, hiszen te is akarsz. Valld be, hogy neked is kell!

ADÉL Ne!... Mindig ilyen voltál, erőszakos és követelőző. Most milyen alapon gondolod?

FÉRFI I. Akarlak, mert szeretem a testedet!

ADÉL A testem nem kiadó. (Pofon vágja és kiszabadítja magát) Nem fogsz megerőszkolni! ... Mi ütött beléd, hogy idejössz, lerohansz és szeretkezni akarsz velem? Otthon kiéheztettek?

FÉRFI I. (Ül a franciaágyon) Persze, nekem nem, de annak a részeges művezetőnek, annak a ... mittudomén hogy is hívjáknek odaadod magad, mi? Én nem érek annyit, mint az a félművelt nő ember?

ADÉL Én azt a kapcsolatot már rég lezártam, és egyébként sincs semmi közöd a magánéletemhez.

FÉRFI I. Nincs? ...Igenis van. A gyerekeket te neveled, tudnom kell, hogy milyen erkölcsi közegben élnek.

ADÉL Te beszélsz erkölcsről?

FÉRFI I. Nézd, ha nem találom megfelelőnek a magánéletedet, elvetetem tőled a gyerekeket

ADÉL Elveteted? És mit kezdesz velük?

FÉRFI I. Átveszem a nevelésüket.

ADÉL Te! Meg az a pipiskedő úrilány? Ide figyelj, míg együtt voltunk minden rám hárult, te nem törődtél velük. Beültél a szétnyuvasztott, öreg foteledbe és minden sportközvetítést végignéztél, amíg el nem aludtál, aztán téged is lefektettek... Menj el innét, húzz el de gyorsan, mert...

FÉRFI I. Na, jó. Persze. Túlásokba estünk... De azért hidd el, hogy nagyon nem helyes, ha az ember a munkahelyén létesít kapcsolatokat.

ADÉL Mi az, hogy kapcsolatokat?

FÉRFI I. Na jó, egy kapcsolatot. Semmit nem változtat a lényegen. Pláne, ha az illető a dolgozó nő munkahelyi vezetője.

ADÉL Most aztán tényleg menj!

FÉRFI I. De ugye nem igaz, hogy érdemtelenül kaptál fizetésemeléseket, meg jutalmakat?

ADÉL Aljas vagy.

FÉRFI I. Beszélük. Én semmit nem állítottam, csak érdeklődő hangon kérdeztem.

ADÉL Eltűnsz végre a fenébe!?

FÉRFI I. Kérlek. (Feláll) Még csak annyit szeretnék közölni veled, hogy a jövő héten összeházásodunk.

ADÉL A ti dolgotok.

FÉRFI I. És ... két hónap múlva gyerekünk lesz. Majd mondd el a srácoknak is, jó?

ADÉL Majd te megmondod. Ez a te mocskos magánügyed.

FÉRFI I. Jó, majd én megmondom.

ADÉL Szóval ezért rohantál le, ezért kellettem volna így alkalmilag... otthon már kapuzárás volt ... Hát tudod, nagyon jó, hogy már réges-régen kigyógyultam belőled... Iszonyúan aljas és számító vagy...

FÉRFI I. Na, megyek. A gyerekeket csókolom, majd jövök hozzájuk ... Ja, közben gondolkodtam. Nem hiszem, hogy akarnék venni pianínót, az túl nagy kiadás. A gyerek tanuljon furulyázni, az is nagyon szép hangú szerszám. Talán vasárnap elnézek a gyerekekhez. Na, Pá! (Kimegy)

ADÉL (A férfi után megy, bezárja az ajtót. Visszajön a szobába, leveszi a köpenyét és lefekszik). Úristen, de fáradt vagyok, teljesen kikészített. (A gyerek-szoba felől nyöszörgés hallatszik. A nő felugrik, bemegy a kisszobába. Rövid idő múlva visszatér, lefekszik. A fény negyedére csökken. Nagy csend van. Elsötétedik a kép.

2. KÉP:

A bejárati ajtó felől csengetés hallatszik. A kép félig világos lesz. A nő felkel, magára kapja a köpenyét és kimegy. Amíg megy, a fény újra felerősödik. Ekkor látni, hogy a bejárati ajtó előtt egy férfi áll).

ADÉL Ki az?

FÉRFI II. Én, (Suttogva, visszafogva beszél)

ADÉL Kicsoda?

FÉRFI II. Én vagyok drágám, engedj be!

ADÉL Megörültél, ilyenkor? Megmondtam, hogy ne gyere többet.

FÉRFI II. Engedj be! Beszéltem a feleségemmel.

ADÉL (Ingerülten) Eh! Ilyen már többször volt, nem érdekel. Menj el és hagyd aludni!

FÉRFI II. Értsd meg, beszéltem a feleségemmel és szeretném neked is elmondani...

ADÉL Beadtad a válókeresetet?

FÉRFI II. Nézd drágám, a feleségemmel megbeszéltünk mindent, igazán nagyon megértő volt. Hamarosan minden rendeződik, meglátod.

ADÉL Ez a szöveged egy év óta. Már nagyon elegendem van belőle.

FÉRFI II. Nyisd ki, kérlek! Ezekről a komoly dolgokról nem lehet így beszélni. Az egész lépcsőház hallja.

ADÉL (Idegesen, ingerülten) Nem kell semmit megbeszelnünk. Világosan megmondtam neked, hogy majd a válás után tárgyalhatunk. Addig nem. Fáradt vagyok, menj el! Szervusz. (A nő indul befelé)

FÉRFI II. Várj! Hallgass meg! Én tényleg szeretnék veled beszélni... nagyon fontos dolgokról. Kérlek, nyisd ki az ajtót!

ADÉL (Két lépésre az ajtótól megállt) Azt nem. Ismerlek már.

FÉRFI II. Csak egy kicsit nyisd fel, hogy láthassalak!

ADÉL (Néz maga elé és hallgat)

FÉRFI II. Ma feltétlenül meg kell beszélünk valamit, drágám. Ez bizalmas ügy, így nem lehet. Egy perc az egész... Na, nyisd ki!

ADÉL (Odalép az ajtóhoz, megfogja a kulcsot) Kinyitom, de nem jössz be!

FÉRFI II. Nem megyek be.

ADÉL És aztán elmész.

FÉRFI II. El.

ADÉL (Elforgatja a kulcsot és megnyitja az ajtót)

FÉRFI II. (Egyik lábfejevel belép a nyílásba)

ADÉL (Sziszegve) Vedd el a lábad!

FÉRFI II. (Könyörögve) Engedj be, kérlek!

ADÉL Nem. Halljam gyorsan mit akarsz elmondani! Gyerünk!

FÉRFI II. A válasról szeretnék, meg rólunk ... De így nem lehet.

ADÉL Mondd röviden a lényegét, ne kertelj nekem itt, mert nagyon fáradt vagyok. Semmi kedvem és semmi energiám órákig tartó céltalan locsogásra.

FÉRFI II. Én így nem tudok beszélni.

ADÉL Akkor sem nyitom ki. Vedd el a lábad és menj el! Nincs nekünk semmi közös témánk.

FÉRFI II. Van. Csak veled nem lehet normálisan leülni és megfontoltan, alaposan végigtárgyalni a...

ADÉL Velem nem lehet!? Egy éven át éjszakáról-éjszakára csak erről beszélgettünk. Te össze-viszsa ígértétek, és nem történt semmi.

FÉRFI II. Nem olyan egyszerű...

ADÉL Ha annyira bonyolult, hogy nem megy, akkor menj el és hagyd békén. Elegem volt.

FÉRFI II. (Határozottan) Nyisd ki!

ADÉL Mikor adod be?

FÉRFI II. (Könyörög) Nyisd már ki!

ADÉL Befejeztem veled. Vedd ki a lábad és menj el!

FÉRFI II. (Benyomja az ajtót, a nő hátrahőköl, a férfi belép)

ADÉL (Sarkon fordul és megy a szoba felé). Állat vagy. Egy erőszakos undok alak, akit nem lehet levakarni.

FÉRFI II. (Bezárja az ajtót és a nő után megy. Megáll a szobaajtóban. Teljesen betölti a nyílást)

ADÉL (Bemegy a szobába és leül az egyik fotelba) Milyen eljárás ez? Leiszod magad és rámtöröd az ajtót.

FÉRFI II. Ittam. Igen, ittam egy kicsit. De miattad. Napok óta nem engedsz a közeledbe. Nagyon kegyetlen tudsz lenni, pedig mostanában nagyon nagy szükségem lenne egy kis megértésre, egy kis szeretetre.

ADÉL Na, ne kezd el már megint ezeket a formanyomtatvány szövegeket. Megmondtam neked, hogy többet nem fekszem le veled... Mondd gyorsan amit akartál és menj el. Nagyon fáradt vagyok.

FÉRFI (Közelebb megy) Drága szerelmem, ne légy ilyen kegyetlen hozzám. (Odamegy hozzá és leguggol) Szeretsz még, ugye?

ADÉL Hányszor mondjam még, le is írtam, hogy addig nem beszélek veled sem érzelmekről, sem pedig másról, amíg tisztába nem teszed magad körül a helyzetet.

FÉRFI II. De nekem tudnom kell.

ADÉL Tudnom kell, tudnom kell. Unalmas papagáj szöveg.

FÉRFI II. (Feláll és sétálgatni kezd, fel-alá) Én nélküled nem tudok belevágni a válásba. Elbizonytalanítottál. Nekem tisztába kell lennem az érzelmeiddel. Naponta, óránként, percenként meg kell bizonyosodnom.

ADÉL Egy hosszú év alatt megbizonyosodhattál... Vagy kérdezd meg a szomszédokat, a munkatársainkat, az egész várost... Eleget röhögtek rajtam.

FÉRFI II. (Kiabál) Mondd hát ki akkor, hogy nem szeretsz, az istenit!

ADÉL Ne ordíts, mert felébrednek a gyerekek!

FÉRFI II. (Megenyhül) Ők, az én kis sakkbajnokaim. Hadd nézzem meg azt a drága angyali pofijukat. (Bemegy a kisszobába)

ADÉL (Feláll és a kisszoba ajtajáig megy. Ott megáll)

FÉRFI II. (Bentről hallatszik) Hogy alszik a drága! Na, kapsz egy puszit Ali bácsitól. (Megjelenik az ajtóban) Olyan szépek ezek a gyerekek. (Félkézzel megöleli a nőt) Na, légy egy kicsit kedvesebb hozzám! (Átöleli)

ADÉL (Néhány másodpercig túri csak, aztán kilép az ölelésből és leül az ágyra)

FÉRFI II. Szeretsz még?

ADÉL Hagyj békén! Nem látod, hogy mindjárt összeesek?

FÉRFI II. Válaszolj kérlek, őszintén!

ADÉL Értsd meg, nincs válasz!

FÉRFI II. De kell, hogy legyen!

ADÉL Mondjam meg a főnökömnek, hogy nem szeretem, hogy utálok, hogy elegendem van belőle? Azt akarod hallani?

FÉRFI II. Ne ezt mondd, az igazat!

ADÉL (Ingerülten, kiborulva) Nincs igazság, és semmi sincs és nem akarom és elég és hagyj magamra!

FÉRFI II. (Közelebb megy hozzá) Egyetlenem! Én most egy nagy döntés előtt állok. Holnap megyek az ügyvédhez, de elbizonytalanítottál. Tudnom kell, hogy nem változott-e meg benned minden.

ADÉL Te itt dumálsz, dumálsz érzelmekről, meg mindenről és nekem közben azon jár az eszem, hogy nem akarom, hogy még egyszer felhívasson a személyzetis és az arcomba vágja: „Nézze asszonyom, magának két gyereke van, nagyon helytelenítem, hogy a művezetőjével ilyen kétes kapcsolatba keveredett. Én nem gyanúsítom, de hát mindenki beszéli.” (Megáll egy kicsit) És unom, hogy állítólag azért kapok fizetésemelést, prémiumat, jutalmat, mert a szeretőd vagyok.

FÉRFI II. Pedig most is fogsz kapni fizetésemelést.

ADÉL Nem kell. Nem fogadom el.

FÉRFI II. Azért kapod, mert megérdemled.

ADÉL Akkor sem kell, vond vissza!

FÉRFI II. Már nem lehet. Jóváhagyta a főnök, egyetért vele a személyzetis is. Mindenki tudja, hogy jó munkaerő vagy.

ADÉL Nem fogadom el és kész.

FÉRFI II. Nem tehetsz ilyet. Hagyd a fenébe ezeket az utálatos pletykákat, ne törődj velük.

ADÉL De könnyen mondod te, hogy ne törődjek semmivel. Neked igazán könnyű és egyszerű

minden. Te férfi vagy. Nekem minden célozgatás, pillantás az idegeimen táncol ... Unom már a hülyítéseidet; hogy csak az ágyban kellek neked, unom, hogy mások előtt úgy beszélsz velem, mint a részeges segédmunkásokkal, és unom már ezt az egész rohadt életet, amiből csak az örökös küszködés, meg az egyedüllét jut nekem.

FÉRFI II. De drágám, a csarnokban nem ugorhatok a nyakadba. Egyelőre még sajnós titkolózunk kell, nem szabad, hogy észre vegyék, hogy imádlak, de eljön az idő, amikor kiállhatunk mindenki elé, elmondhatjuk, hogy szeretjük egymást és hamarosan össze fogunk házasodni.

ADÉL Soha nem fogsz te engem feleségül venni, öregem.

FÉRFI II. Ne mondj örökké ilyeneket.

ADÉL Hónapok óta csak akkor látlak, amikor már jól ki vagy éhezve. Olyankor idejössz, enyegsz egy kicsit, ígérgetsz, hogy megkapj, aztán ha elérted, amit akartál, egy hétig, két hétig felém sem nézel.

FÉRFI II. Tudod, hogy mennyi dolgom van, meg a feleségem sem gyanakodhat, amíg el nem válok tőle.

ADÉL Egy éve még minden este feljöttél, pedig akkor is elfoglalt voltál. Most inkább az éttermekben, kocsmákban üldögélsz a barátaiddal és iszol.

FÉRFI II. De hiszen megbeszéltük, hogy vigyáznunk kell. Nem lenne jó, ha még jobban a szájára venne bennünket a város.

ADÉL Megbeszéltük! Te jelentetted ki, hogy szabadulhass tőlem. Mindig találsz remek érveket, okokat a magatartásod igazolására.

FÉRFI II. De édesem, tudod, hogy nagyon kell vigyáznunk. Az öreg is fel akart hívatni magához.

ADÉL Föl akart. Ezt meg honnét veszed?

FÉRFI II. A titkárnője figyelmeztetett. Elő voltam jegyezve a nagyfőnök naptárában... Közben elcsendesedett körülöttünk a pletyka, így elmaradt a fejmosás.

ADÉL Mikor adod be a válókeresetet?

FÉRFI II. Mondtam, hogy holnap megyek az ügyvédhez.

ADÉL Kértél tőle időpontot?

FÉRFI II. Nem, de nem kell, osztálytársam volt általánosban. Bármikor fogad.

ADÉL Mikor adod be?

FÉRFI II. Talán a jövő héten.

ADÉL Talán. Tehát a jövő héten biztosan nem.

FÉRFI II. Értsd meg, hogy a feleségemmel meg kell értetnem, hogy nem élünk jól, nem jó a házasságunk és akkor... Már elkezdtem, és ő sem boldog, elgondolkodott... Ő is látja.

ADÉL Az istenedet! Már évek óta ilyen szövegekkel hülyítesz. Még, hogy elválsz, ha biztosan tudod, hogy én... Hát, ide figyelj! Tudod minek tartalak én téged? Egy jellemtelen tehetetlen senkinek! Ha tényleg úgy megromlott a házasságotok, hogy nem érdemes együtt élni, miért nem váltatok el eddig? Mi a férjemmel három hónap alatt rendeztük a dolgainkat, pedig apró gyerekeink vannak. Neked régen férjhez ment a leányod. Mi tart még ott abban a házasságban?... Nem akarsz te elválni öregem, ez az igazság.

FÉRFI II. (Nagyot sóhajt, mint akit nem tudnak megérteni) Az én házasságom nem egy szimpla ügy. Az én beosztásomban nem lehet csak úgy egyszerűen elválni.

ADÉL A te beosztásodban! Persze. Egyszer azért nem adhattad be a válókeresetet, mert kitüntetés előtt álltál, aztán azért, mert fegyelmi vizsgálat volt kilátásban ellened, harmadszor meg azért, mert a feleségednek vakbélműtétje volt... Meguntam. Érted? Belefáradtam... Teljesen megfojtasz. Közelednek hozzám rendes, hozzám való férfiak. Fiatalabbak, becsületesebbek, mint te... Elüldözted őket, mindenkit eltávolítasz a közelemből... Nekem társ kell és nem szerető, mert egyedül már nem bírom tovább. Gyenge vagyok, mint egy gyerek. Összeroppanok, szétesek, megbolondulok... (Az utolsó mondatokat sírva mondja)

FÉRFI II. Ne sírj szerelmem. (A férfi átöleli és simogatja) Szeretlek és meglátod minden rendeződni fog, csak egy kicsit még légy türelemmel.

ADÉL (Teljesen elgyengül, nem tiltakozik)

FÉRFI II. Nyugodj meg, drágám! Nyugodj meg! (Lefekteti az ágyra) Szeretnék melléd bújni! (Ledobja a zakóját) Nagyon kívánlak. (Betakarja paplannal és mellé fekszik)

ADÉL Én aludni szeretnék!

FÉRFI II. (Öleli és csókolgatja az asszonyt) Megveszek érted.

ADÉL (Erőtlenül) Ne.

FÉRFI II. Drága szerelmem.

ADÉL (Hirtelen felül) Nem bánom, mert addig úgysem hagysz aludni, amíg meg nem kapsz. De egyet meg kell ígérened. Reggelig itt maradsz! ... Akkor hiszek neked. Akkor elhiszem, hogy beszéltél a feleségeddel.

FÉRFI II. Itt maradok... Persze. (Ledönti a nőt és ráveti magát) Veled alszom... Együtt fogunk felébredni.

ADÉL (Mint egy fadarab túri a férfi ölelését és csókjait)

(Elsötétedik a szín, néhány másodpercig teljesen sötét van)

ADÉL (Felkapcsolja az olvasólámpát, és hanyatt fekvé keresi a férfit. A franciaágy másik fele üres. A keze megáll, amikor rádöbben, hogy egyedül van. Felül és hallgatózik. Felugrik az ágyból, kieszeli az előszobába és lenyomja a bejárati ajtó kilincset. Kinyílik. Bezárja és visszamegy a szobába. Összetörtén ül le az ágyra) Elment... Megszökött az a szemét... Megint nem jelentkezik hetekig... Többet nem fogom beengedni. (Sírni kezd) Nem fogom előtte soha kinyitni az ajtót. Nem, és nem!

KISFIÚ (Megjelenik a kyszoba ajtajában) Anyu, nem tudok aludni. Hadd aludjak veled!

ADÉL (Odanéz, az arca felderül) Gyere drága, gyere!

KISFIÚ (Oda fut az asszonyhoz, megölelik egymást. Lefekszenek és összebújnak) Úgy szeretek veled aludni... Miért nem engeded, hogy veled aludjak?

ADÉL Mert te már nagyfiú vagy.

KISFIÚ Nagyon szeretlek.

ADÉL Én is téged kicsikém, én is... Csak téged.

Vége

MEGJEGYZÉS: A két férfit egy színész játssza, természetesen a második szerepben egy kicsit idősebbre maszkírozva, és egészen más ruhában.

(Legyen Zala! pályázat, harmadik díj)

ROZNER ANITA: Téli táj IV. – monotípiá sorozat (képzőművészet, első díj)

Szepesi Kornél

Varázserejű növények mélyreható vizsgálata

Ne tapogassad azt a folyót, pankaszi cigány, kajabálja a Zajac a dzsindzsásból, és mi mezítláb futunk a hang irányától ellenkezőleg, mert tudjuk, hogy tilosban járunk. A Mikóccal jövünk ide olyankor fújni, ha már sötét van, meg ha tudjuk, hogy a Mikóc apja, az enyémmel együtt, megint a Fullánkba mentek, olyankor nem kell tartani a haraguktól. Hadd kajabáljanak, mondja a Mikóc anyja, bolond az a két öreg, csak inni tudnak, de azt nagyon, közben miránk meg itthon ránk omlik a vakolat. Futunk a Mikóccal, úgy, hogy a szandált is a Zala parton hagyjuk, az öreg Zajac meg kerget minket, ismerjük ám, képes aztán beleállítja a fejünkbe a gráblát. Azt hiszi, lopjuk a rákjait, még a folyót is a magáénak érzi az a szerencsétlen. A Mikóc apja, állítólag kiosztotta és lekevert neki egyet a Fullánkban, azért ilyen pipás az öreg, pedig egy tízessel biztos idősebb a Mikóc apjánál. Azért a levét meg ne mi igyuk már meg a kis Mikóccal, mer' így hívja a Mikócot mindenki Sármellék határában. Szóval, ha a Zajac elkap, nekünk végünk. Amúgy is, hazudoznak össze-vissza mindent, hogy drogozni járunk ide, meg fajtalankodni, isten tudja mit ki nem találnak, de ha elkapnak, az biztos, hogy kiállítanak minket, lesz ott pálcázás, miegymás. Futunk, csapkod a csollány, véresre töri a lábunkat a tarack meg a királydinnye. Pont, mint gyerekkorunkban. Mer' mi mindig menekültünk. A gyerek meg az örült nem nagyon különbözik ám egymástól, ha fut, ha nem fut, nincs sok különbség tulajdonságilag. A gyökéripipát, olyan grammnyi Salvia levelekkel szoktuk tölteni. A Mikóc mutatta, nem kell túl sűrűre tömni, hogy azért jól szeleljen. A látnokzsálya lassan ég, és gyorsan ürül; de amíg hat, addig dobogtatja a szívet. Pankaszi cigány, visszhangzik a fejemben miközben futunk, még bódultak vagyunk, de előbb borul az árokba a Zajac, ha ennyi idősen így futkorászik, aztán ott meg csak reggel találnak rá. Futunk, böki a talpukat a salak, mer' közben kiértünk az útra, itten már lehet pihenni, eddigre feladja a Zajac. Szuszogunk, folyik a nyálunk a vörös földre, összecsomósodik a lábunk közt az apró kavics a csulától. A Mikóc úgy kapkodja a levegőt, hogy sípol a tüdeje, mint a gőzmozdony. Rühell futni a gyerek, azt mondja, ettől nem gyógyul a beszakadt köröm a lábujján, mert velem mindig futni kell, hogy én futtatom ennyit. A Mikóc feje ilyenkor rohadtul hülyén tud kinézni. Kilenc is elmúlhatott már, de nem hűl a levegő. Halljuk a tücsköket és a varangyokat a Zala felől. A sötét miatt is van, hogy ide járunk, mer' a Mikóc egyszer csak riadtan egy-egy hangra, hirtelen megfogja a kezemet. Nem látja senki. Aztán már nem lihegünk, a körmeinkkel hangyákat nyomunk össze a fatörzseken, töszmörgünk, kágyillót és varangyot gyűjtünk. Azokat nem bántjuk, szeretjük a fogásukat. Tudjuk, hogy tilosban járunk. A Mikóc elmosolyodik, és tudom, hogy már ezért a vigyorért is vesszőzés járna. A Mikóc már nagyon unja, hogy ide kell járnunk, a sármelléki bekötőút elég messze van innen gyalog. De a Mikócnak amúgy is sokszor van elege a dolgokból. Egyszer elragott több mint tizenötöt a trombitavirág magjából, az apja vitte be a városba. Azt mondják, bebújt a vaságy alá a korházban, óriás varangyokhoz kajabált. Úgy kellett hozzá hárman, hogy kihúzzák, hogy lekötözzék. Két nap múlva, mikor észhez tért, az apja még fel is pofozta, lejáratta őt a faluban. Mialatt benn feküdt a Mikóc, én azon gondolkodtam, hogy már régen nincs rák a Zalában. Akkor meg minek kerget minket a bolond Zajac? Édesanya megvette a Beles Jani hátsó csomagtartós csótányos kerékpárját, azzal tekerünk ki a városhatárba. Megmutatom hova szoktunk járnunk a Mikóccal. Semmit nem kérdez rólunk, csak azt, hogy tudtam-e, hogy a Zalának varázsereje van. Azt mondja, a Diás-sziget arról nevezetes, ha itt lógatja be valaki a lábát a Zalába, annak bőrkeményedés helyett, arany nő a sarkán. Röhögünk. Baromságokat

beszél, édesanyám, mondom neki, de aztán megint elkomolyodik. Megkérdem, igaz-e, hogy a Mikóc apja lekevert egyet a Zajacnak a Fullánkban. Édesanya azt mondja, ne foglalkozzak az ilyen vén bolondokkal, mint a Zajac, vagy, mint az édesapám, akik nem tudják értékelni, amijük van. Születhettünk volna éppen máshová is, nem mi választottuk, mint ahogyan sok más sem az életben. Azt mondja, nagyon is jó dolgunk van. A Beles Jani, aki a Polgármesteri Hivatalban dolgozik, na, tőle tudja, hogy a változás elkezdődött. Édesanya sokat jár át a Beles Janihoz, mikor édesapa nincs otthon. Azt mondja, el kell engedni a múltat, nem szabad két kézzel kapaszkodni semmibe. Édesanya, mondom neki, ha már itt vagyunk, jöjjön lógassuk be a lábunkat a Zalába, hadd csipegessék róla a rákok az aranyat! Édesanya ledobja a biciklit, majd a szandált, úgy szalad, két kézzel emeli a buggyos szoknyát mikor ugorja át az árkot. Utolérem őt, akkor látom, hogy a salakos úttól tiszta vörös lett a lába, bokától a talpáig, pont, mint az ujján a karikagyűrű. Édesanya röhög, mikor látja az arcomat, aztán mindketten fejest ugrunk a frissítő habokba. Csak nem beszélt ez hülyeséget, gondolom magamban, a Zalának valóban varázsereje van.

(Legyen Zala! pályázat, első díj)

Barta Erika Odett: Élet a zalai nádasban (Harmadik díj)

Demény Péter

Magányosok szép kertjei

A genius locit mindig cum grano salis, sok (ön)íróniával kell kezelni, különben olyan abszurdításokhoz jut az ember, mint az, hogy az alföld reménytelen, vagy hogy Erdély a novella hazája a hegyek tektonikája miatt. Szellemiséget kell keresni, mint Hamvas, csak valahogy bizonytalanabbul. Ebben az írásban erre törekszem.

Kimondok tehát valamit, amire a pályázati kiírásom tűnődve jöttem rá: Zala a nagy magányosok hazája is. Zrínyi, Festetics, Deák, Nádas. Egy főúr, aki látja a török gyengülését, és a körülmények nem engedik, hogy örökre kiűzze. Egy másik, aki Széchényi Ferencsel támogatja, ahogy tudja, a korabeli magyar kultúrát. Egy politikus, aki harcos forradalmárok és örületbe bukó szorongók között képvisel egy reális lehetőséget. És egy író, aki évtizedes szünetekkel olyan könyveket jelentet meg, melyektől akár a szó szoros értelmében is beszakad az asztal, s aki az érzékiség, a test tudása terén olyan messzire jutott a magyar irodalomban, mint kevesen eddig.

„Szabó, Szabédi, Németh, Illyés... / Egembe nyúló néma szirtek! / Nem néztek ők reám, de mégis, / Volt még, akikre föltekintsek. // Csúcsokra, szédítő tetőkre / Nem hágtam én, nagyobb se lettem, / Mégis, ahogy magasba nézek, / Már csak az égbolt van felettem.” *Nemzedékek* című versében írja ezt Székely János, egy másik nagy magányos. Ilyesmit érezhet(ett) ez a négy férfiú is. Nem feltétlenül a gőg, inkább a kétségbeesés okán.

A kultúra talán nem is más, mint a módszer, ahogyan úrrá leszünk a csalódásainkon. Eltekinthez attól, hogy a korok maguk is változnak, s változásuk ezt a módszert is érinti – elég, ha arra gondolunk, hogy egy XVII. századi ember bizonyára türelmesebb volt, mint egy mai –, s eltekinthez az alkati különbségektől, valamilyen módszerre mindig szükség van, ha nem akarjuk belevágni a fejszét az első szembejövőbe. „Sehol semmi túlzás. Ez az oldottság a tájban, az emberben, a dologban, a közösségben, a beszédben, a mozgásban. Nem mintha az élet itt könnyebb lenne, mert Dél a szenvedésben nem szegényebb, de nagyobb távlata van, mint ahogy Szophoklészben messzebb látni, mint Shakespeare-ben.” Talán így lehet, ahogy Hamvas mondja, noha akit vadkan öl meg, legyen bár igazi vagy metaforikus, annak mégiscsak köze van a túlzáshoz valamiképpen.

Az persze biztos, hogy nem mindegy, az elkeseredett ember szegénységben él vagy jólétben, s amikor rémületében kipillant az ablakon, sivárságot lát-e vagy a dombokkal pettyezett zalai tájat. „Illatkapu” – így nevezi Verebes István azt a határt, ahol behajt az otthonosságába. Ilyen illatkapuk közelében az elkeseredésnek is más íze van, mint egy panelnegyedben.

Vagy a körtefák alatt, ahol Nádas él. Akármilyen önző, buja, kíméletlen lény is az ember, akár mennyire nem tud mit tenni az ösztönei ellen, mégiscsak ezer oldalas regények születnek róla, s ezeket a regényeket rendkívüli gondnal munkálja meg valaki. Pusztá létéjöttük annak bizonyítéka, hogy érdemes élni, amiben egyébként joggal kételkedünk, ha az *Emlékiratok könyve* vagy a *Párhuzamos történetek* magára maradott, kudarcos életű emberei között töltjük az időnk.

A magány azért jó is: az embert nem befolyásolják mások előítéletei, félrehallásai, önáltatásai; beéri a magáéival. Ehhez persze tér kell és bizonyos jómód és rang. Zrínyivel nemigen vitatkozhattak a katonái, Festeticset se tácsolhatta le az inasa. Deák és Nádas már másféle, látszólag egyenlőbb, mindenképpen zsúfoltabb korok emberei. Ha innen nézzük, Széchényi híres bonmot-ja, miszerint Deák még mindig az egerszegi megyeháza ablakából nézi a világot, inkább dicséret, mint bírálat; s ha az eredmények és az élet későbbi mozzanatai felől nézzük, akkor mindenképpen; Kossuth emigrációba kényszerült, Széchényi öngyilkos lett, Deák véghez vitte a kiegyezést.

Hogy ez Zalának köszönhető? Az összefüggés nyilván nem közvetlen, hiszen akkor minden zalai férfinak Deák Ferencnek kellene lennie; de bizonyára nem is véletlenszerű. Gyakran

eszembe jut Esterházy mondata Kurtágról: jót tesz egy városnak, ha egy ilyen mászkál benne. Nem mindegy az sem, hogy ki mászkálhat abban a városban vagy abban a régióban.

Amikor harminc éve Zalaegerszegen jártam, a *Don Quijote* musicalt néztük meg. Valósággal lenyűgözött Farkas Ignác rablóvezére, a szünet végét is az ő hangja jelezte. Augusztus huszadikán egy Macskának nevezett embernél mulattunk egy közeli birtokon, a baráti házaspár vitt ki oda. Ott volt egy Vajcsuk László nevű férfi, Erdélyből érkezett, ha jól értettem, a felesége román volt.

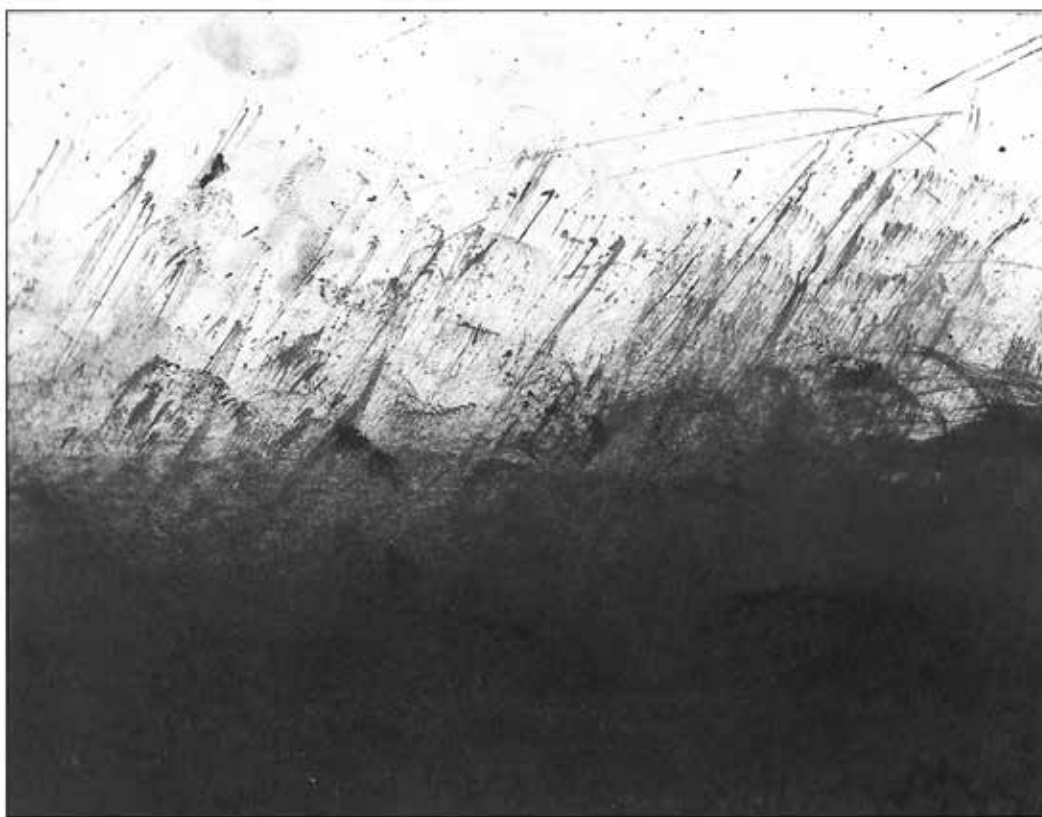
Történetek nélkül semmilyen táj, semmilyen régió nem szólal meg, nem árul el semmit magáról. Amikor Gábor Miklós naplórészleteit olvastam a *Holmiban*, egy nagy színész és rendkívül intelligens ember feljegyzéseiben merülhettem el, aki szintén Zalaegerszegen született. Ő is egy nagy magányos volt különben, s elképzelem a magányosok találkozóját a Macska kertjében. Vagy nagy mulatság lenne, és reggel mindenki elsompolyogna, vagy már aznap is az udvariasságba csomagolt kedvetlenség terjengene a gyönyörű dombok között. Vannak vidékek, ahová ember csak azért kell, hogy megállapítsuk, mennyire szebb lenne itt nélküle. De hát a magány nagyon is emberi dolog, akárki beláthatja.

A keresés, az egy nagy magányos feladat. Megkeresni azt, akivel szóba állhatunk végre, akinek a társaságát kibírjuk. Szigligetre menni, és az alkotóház zsúfolt ebédlőjében vagy a teraszon megtalálni azt, akivel operát hallgathatunk vagy napozhatunk a mólón.

Közben pedig, amíg ilyenekkel találkozunk, művelni a kertjeinket. A kultúra olyan, mint a táj: magányosan is élvezhető, de csak együttesen (ki)alakítható. Vannak helyek, ahol ez szebben látszik, mint máshol. Zala közék tartozik.

(Legyen Zala! pályázat, első díj)

ROZNER ANITA: Téli táj II. – monotípiá sorozat (képzőművészet, első díj)

Fekete-fehér emlékek

Zalaszentmihály. Egy kis falu, ami másoknak talán semmit sem mond. Nekem viszont sokat jelentett, mivel itt voltam utoljára boldog. Itt volt utoljára együtt a családom 1939-ben.

Nem tudom miért döntöttem úgy, hogy ennyi év után visszatérek, hiszen már nem kötött ide semmi és senki. Vegyes érzések kavarogtak bennem, ahogy az állomáson álltam, kezemben az utazótáskával, amiben egy váltóruhán és egy halom fekete-fehér fényképen kívül semmi nem volt. Kongott az ürességtől, egyedül a benne lévő emlékek súlya húzta le a karomat. Senki sem várt rám. Ezúttal nem szaladt elélem Mimi néni tárt karokkal, és Karcsi sem volt ott, hogy hátulról befogja a szemem, majd miután jól rám ijesztett, csókot lopjon. Ahogy rájuk gondoltam, egyszerre telt meg a szívem szomorúsággal és szeretettel. Kimondhatatlanul hiányoztak.

Tizenhét éves voltam, amikor Zalaegerszegről Zalaszentmihályra költöztünk. Először nem örültem neki, mert nagyon unalmasnak találtam ezt a kis falut, ami olyan volt, mintha megállt volna ott az élet. A szüleim kisgyermekként kezelték minket az öcsémmel, aki akkor 15 éves volt. Eleinte nem értettük, hogy Egerszeg miért lett hirtelen veszélyes, és hogy miért viszik el ezt a sok embert Lengyelországba, ők pedig nem akarták nekünk megmagyarázni, hogy mi is történik pontosan. Emlékszem, hogy egy nap csak úgy váratlanul beállított hozzánk egy kedves, vörös hajú nő, akit Emiliának hívtak, és felajánlotta, hogy Ábel és én költözzünk hozzá Szentmihályra egy kis időre. Először nem akartunk menni, de aztán anya elárulta, hogy valójában ő kereste fel „Mimit”, azért mert „félt minket”. Megígérte, hogy ők is utánunk jönnek nemsokára apával, ha elkészülnek a papírjaik. Mi pedig csak bólintottunk, és nem kérdezősködtünk tovább, mert már megszoktuk, hogy egy ideje apa és anya csak titkolóznak előttünk, és hogy senki nem akarja elmondani az igazságot. De Mimi néni más volt.

–Steiner Johanna, szereted a nevedet?-kérdezte tőlem mosolyogva. Én pedig mivel még soha nem gondolkodtam el ezen a kérdésen, egyszerűen csak vállat vontam.

–Ne érts félre, gyönyörű neved van, nem is azért kérdeztem. De ez a név nem lesz így jó, túl feltűnő. Mostantól Szabó Lillának fognak hívni, tehát ha valaki kérdezi, így kell bemutatkoznod. Habár már lakik a faluban egy ilyen nevű lány, de semmi baj, annál kevésbé lesz gyanús. Te pedig Szabó Márton vagy -nézett Ábelre. Hát így ismerkedtünk meg Mimi nénivel.

A ház, ami két éven át volt az otthonunk, még mindig ugyan úgy nézett ki. Mintha nem is telt volna el azóta már 10 év, és mintha az összes szörnyűség, ami történt, csak egy rossz álom lett volna. Kétszer nyomtam egymás után a csengőt, először röviden, majd hosszan, pont, mint régen. Mimi néni már az első nap a lelkünkre kötötte, hogy csak is így nyomhatjuk a csengőt, hogy biztosan tudja, hogy mi vagyunk azok. De most nem ő nyitott ajtót. Egy idegen nő állt előttem.

–Mit akar?-nézett rám mogorván.

–Jó napot! Szabó Lilla vagyok és Keresztury Emiliát keresem. Itthon van?

A nő felnevetett, majd mikor észrevette, hogy én továbbra is a válaszára várok, elkomorodott. Megköszöri a torkát mielőtt válaszolt: -Az a vén banya már legalább 10 éve elköltözött innen. Most az utca végén lakik, a legutolsó házban. -mutatott jobbra. -Nem tudom, hogy mit akar tőle, de vigyázni kell vele, mert nem beszámítható. Megbolondult szegény, még a háború idején. Azt beszélik a faluban, hogy zsidó gyerekeket rejtegetett..

–Értem. Köszönöm a segítséget. Viszlát!- válaszoltam kimérten. Természetesen egy szavát sem hittem el, hiszen az az erős, kedves, pimasz nő, akit én megismertem 1938-ban, az nem lehet bolond és „nem beszámítható”.

Az utca végén álló ház cseppet sem hasonlított Mimi néni előző házához. Ennek a mostaninak

inkább volt istálló, mint ház kinézete. Bizonytalanul, erőltlenül kopogtam be a bejárati ajtón. Már azt hittem, hogy senki sem fog ajtót nyitni, de ekkor hallottam, hogy bent valaki a kulccsal motoszkál. Azonban, amikor végre szélesre tárult az ajtó előttem, nem azt kaptam, amire számítottam. Egy csontsovány, ráncos, ősz hajú nő állt velem szemben. Egy idegen. Hosszas percekig csak szótlánul néztük egymást, egyre nehezebben vettem a levegőt, lassan kezdett eluralkodni rajtam a pánikroham, amit én csak „A Szörny”-nek hívtam. Futni akartam, pont, mint a táborban. Mindegy, hogy hova, csak el innen, jó messzire, ahol nem fáj semmi, ahol nincsenek titkok, ahol nincs halál és szenvedés, és ahol a szeretteid még élnek. Ahol nem egy ismeretlen nyit ajtót, hanem Mimi néni, szorosán a nyomában Ábellel, bentről pedig hallatszik, ahogy Anya és Apa megint ugratják egymást és utána nagyokat nevetnek. Johanna. Johanna. Mintha a fejem víz alatt lenne, és éppen fuldokolnék, olyan tompán hallottam, ahogy valaki a nevemet ismételteti. Forgolódtam, hogy megnézzem, ki lehet az, de nem volt ott senki. Csak én és ez az ismeretlen öregasszony, akinek mozog a szája. Talán hozzám beszél, de nem értem mit mond, nem figyelek oda. Hiszen ez nem lehet. Ő itt nem Mimi néni. De aztán közelebb lép, illetve nem is lép, hanem csoszog, majd csontos karjaival tétován átölel. Hangosan zokog, és én is sírok. Mimi néni illata van.

A lakásban félhomály van, a bútorokat vastag porréteg fedi, a kanapé ragad. Az asztalon pohárfoltok és üres gyógyszeresdobozok vannak. A forró teámat kortyolgatva hallgatom, ahogy ez az egyszerre ismerős és ismeretlen nő próbálja belesűríteni az elmúlt 10 év történéseit egy rövid monológba:

–Aznap, amikor nem jöttetek haza Ábellel, mind nagyon aggódtunk. Én eleinte optimista voltam, azt hittem, hogy megint csak Karcsiéknál vagytok, és valószínűleg csak elnéztétek az időt. Egész este vártunk rátok, de ti nem jöttetek haza. Hiába mondtam a szüleidnek, hogy én majd bekopogtatok minden házba, és nem nyugszok, amíg épségben haza nem hozlak titeket, apád hajthatatlan volt. Azt mondta, hogy nem fog többet a Titkos szobában lapulni, és hogy ő maga megy el megkeresni téged és az öcsédet. Nem akartam elengedni...de Johanna, látnod kellett volna, hogy milyen elszánt volt! Anyád is vele ment. Akkor láttam őket utoljára. Nem kereshettem őket, hiszen akkor kiderült volna, hogy nálam laktak és én bújtattam őket. De utánatok hónapokig kérdezősködtem, természetesen hiába. Közben a hátam mögött összesúgtak az emberek, mivel valaki elkezdte híresztelni, hogy áruló vagyok, és hogy zsidókkal szövetezek. Nem volt már biztonságos itt nekem, ezért egy időre egy barátomhoz költöztem Zalakarosra. Viszont a reményt soha nem adtam fel, úgy éreztem vissza kell jönnöm arra az esetre, ha ti hazajöttök. Elképzeltem, hogy mennyire kétségbe lennétek esve, ha csak az üres házat találnátok ott és én nem lennék sehol. Amikor visszajöttem a faluba, nem volt hova mennem, mert a házamat elfoglalta két katonatiszt. Így kerültem Karcsiékhoz... Vagyis csak Karcsi szüleihez. Az apja, amikor meglátott, össze-vissza csapkodott és azt ordibálta, hogy én tehetek mindenről, és, hogy „takarodjak a házából”. Nem értettem, miről beszél. Otília, Karcsi anyukája viszont elmondott mindent. Lillácska volt az! Szabó Lilla. A te legjobb barátnőd! Hát ő árult el benneteket. Soha nem mondta el neked, de féltékeny volt rád, mert először elvette a nevét, aztán pedig a szerelmét is. Amint megtudta, hogy Karcsi eljegyzett téged, egyből rohant világgá kürtölni, hogy zsidók vagytok.

–Tudtam, hogy ő volt. –mondtam. –Már a táborban, az első éjszaka rájöttem, amikor nem tudtam aludni. Hiszen csak hárman tudták a titkot: Karcsi, Lilla és te. Tudtam, hogy te és Karcsi soha nem árultatok volna el, aztán eszembe jutott, hogy Lilla elsírta magát, amikor megmutattam neki az eljegyzési gyűrűmet. Először azt hittem, hogy ennyire örül a boldogságomnak, de utána minden világossá vált..

–Megkaptam a méltó jutalmát érte.- szorította meg a kezem Mimi néni –Őt is elvitték. Azt hitték, hogy Te vagy az. Szabó Lillát keresték, és nem Steiner Johannát. Hát megkapták az igazi Szabó Lillát. Nem hallottunk azóta sem róla, valószínűleg soha nem tért vissza.

–És Karcsi? Az előbb azt mondtad, hogy a szüleinél voltál, és ő nem volt otthon.

Mimi néni hezitált, hosszú percekg hallgatott, mielőtt válaszolt: -Azt hitte, hogy meghaltál és úgy döntött, hogy veled megy. Öngyilkos lett.

Hosszú percekg csak sírtunk mindketten. Gyászoltam a közös múltunkat, és a közös jövőnket, amiről magányos éjszakáimon fantáziáltam Auschwitzban. Gyászoltam őt, a férfit, akit ennyi éven át szüntelenül szerettem.

–Ábel nagyon beteg volt. Máskor is volt már beteg, de ennyire még soha. Reszketett és nagyon magas láza volt. Alig bírt lábra állni. Azt mondták neki, hogy másnap reggel kórházba szállítják, de mindketten tudtuk, hogy a beteget nem oda viszik. Aznap hajnalban arra kért, hogy ígérem meg, hogy visszamegyek Zalaszentmihályra. Azt mondta, ha a teste nem is, de a lelke majd velem jön, és hogy majd ott lesz az esküvőmön is, amikor hozzámegek Karcsihoz. Még nászajándékot is kapok tőle, igaz azt már nekem kell megkeresnem. A falu határában lévő almafa alatt lesz elásva. Mimi néni, én visszajöttem '45 februárjában, de csak Ábel ajándékaért. Azt gondoltam, hogy először megkeresem a szüleimet, és majd velük együtt visszajövök Karcsihoz és hozzád, mert tudtam, hogy ti biztonságban vagytok, hiszen nem eshetett bajotok. Tíz évig jártam az országot és kérdezősködtem a szüleim felől. Tegnapelőtt beszéltem egy hölgygel, Weis Annával, aki felismerte a szüleimet a képről, amit mutattam neki. Elmesélte, hogy anya és apa nem törődtek bele a sorsukba, megpróbáltak elmenekülni. Szép halált haltak, mert nem a gázkamrában kötöttek ki, hanem a kerítés mellett lőtték agyon őket. Egy lépésre a Szabadságtól. Mindenki hősként tekintett rájuk.

–Mi volt Ábel ajándéka? –kérdezte két orrfújás és hüppögés között Mimi néni.

Én pedig nem feleltem, csak csendben, könnyes szemmel kinyitottam az utazótáskámat, majd a földre borítottam a tartalmát. És a fekete-fehér fényképekről, amiket egy másik, szebb életben még Ábel készített rólunk; családtagjaink, barátaink, és szerelmeink ismerős arcai mosolyogtak ránk.

(Legyen Zala! pályázat, második díj)

ROZNER ANITA: Téli táj VI. – monotípiá sorozat (képzőművészet, első díj)

Horváth Gábor István

Isten báránya

A zalavári elágazás után éreztem, hogy ez lesz az első szabad hétvégém a sok munka után. A friss szántások barnák az út szélén, a tavaszi vetések már zöldellni kezdtek. A diófák még nem hajtanak, a jegenyefák seprűként merednek az égre. A mandulafák már kibontották szirmaikat a szőlőkhöz vezető földutak mentén. Az aranyeső ágai hívogatóan ringatóznak a gyenge szellőben. Hétágra süt a Nap, ennek a Kis-Balaton tájnak minden szépsége betölti a lelkemet, megérinti a szívemet. Amúgy is nagybőjt hetében járunk, elmélkedésre, elcsendesedésre való időben, de helyette a boldogság kerít a hatalmába. Szinte tombol a tavasz, ömlik a fény. Megyek az unokámhoz.

Váratlanul autókat érek utol, vörös féklámpákat látok, feltorlódo kocsisort. Megint egy dugó, ez most nem hiányzott nekem. Én is a fékre lépek, megállok, lehúrom az ablakot. Jegenyék, nyárfák szegélyezik az útpadkát. A fűszálakon még csillog a hajnali eső. Miért állunk vajon? Kiszállni nem lehet. Közvetlenül előttem hat személyautó áll, azok előtt egy turistabusz van. A szemközti sávban is hat-hét autó áll. Azt gyanítom, hogy kettő kocsi összeütközött. Sziréna hangját nem hallom, senki nem mond semmit. Furcsa csend van. Semmilyen mozgást nem látok magam előtt. Végre megmozdultunk, lépésben elkezdünk araszolni. Kettő rendőr áll az út közepén, a felezővonalon, a forgalmat irányítják. Hol az egyik sávot engedik el, hol a másikat. Lassan a mi kocsisorunk is megmozdul, egyenként sorolunk ki a félreállt autóbusz mögül. Végre megyünk. Vár rám a családom.

Ebben a pillanatban, ahogyan jobbra nézek, a padkán megpillantom a földön fekvő embert, a juhászt. Még nem takarták le fóliával, öt méterről látom, hogy halott. Ruhája tépetten lóg rajta, ősz haját vörösre színezte vére, mely fejből szivárog. Kalapja elgurulva az árokban, botja tőle pár lépésre fekszik az út porában. Testének helyzetéből nem lehet megállapítani, hogy mi történt vele. Fekszik az árokparton, immár véglegesen. Ennél véglegesebb helyzet már nincs is. Még fektében is szálla termetűnek tűnt. Hogyan került ide, ebbe a helyzetbe? Hol van a nyája? Ő volt a hibás, vagy a sofőr? Talán nem volt véletlenül kiállítva a sorból a busz. Ki kell szellőztetnem a fejemet, így pár száz méterrel odébb lehúzódok a padkára az autómmal. Időre és csendre van most szükségem.

Ahogy a pásztorra gondoltam, eszembe jutott az én messzi, majd negyvenévnnyi emlékeimből egy mondat, melyet a templomban hallottam mindig: „Úr Isten, Istennek Báránya, az Atyának fia. Ki elveszed a világ bűneit, irgalmaz nekünk...” Húsvét hetében járunk, biztosan emiatt újra magam előtt látom a pásztort. Először a halottat az út széléről, utána pedig a másikat, a falusi tisztaszobák és hálósobák színes karton és szitanyomatain. Ő a jó pásztor, aki megvédi és összetartja a nyáját. Bottal a kezében, glóriával a feje körül terelgeti a bárányokat a fűvön. Idilli, mennyei kép. Mennyi ilyent láttam már falusi szobákban, régen, kiskoromban, a nagyszüleimnél, Zalalövön. Nem szentkép, de majdnem vele azonos rangú és hatású.

Tovább zakatolt az agyam, és eszembe jutott megint egy idézet. Ezt Mózes második könyvében olvashatjuk. Ezt a részletet a katolikus keresztény liturgia szerint hangosan, leckeszerűen kell felolvasni: „... és akkor, estefelé, a bárányt vágja le Izrael fiainak sokasága. A véreből vesznek és tesznek a két ajtófélfára meg a szemöldökfára azokban a házakban, amelyekben elköltik, a húsát pedig megeszik azon éjjel, parázzson sütvé, kovásztalan kenyérral, vad salátával...” Egyértelmű, hogy az áldozati bárányról van szó.

Most, ma délelőtt, húsvét hetében egy idős, egyszerű ember, egy pásztor halt meg. Valószínűleg ő is egy jó pásztor volt. Egyben áldozat is? Lehet, mert mintha a mai világunk bűneinek a

megváltásához az áldozati bárány vére már nem lenne elég... Odajutottunk már, hogy a pásztornak is meg kell halnia? Mi lesz így a világunkkal, ha már a pásztor vére sem elég? Ha már a jó pásztor sem tudja megállítani a gonoszt, így akkor ő sem tud minket megváltani? Kit tudunk még feláldozni? Önmagunkért, helyettünk, embertársainkért? Talán csak Ferenc pápa hitvallását és erejét lehetne itt csatasorba állítani. Számomra ő Isten egyik báránya, akinek a példája tud harcolni a gonosszal, értünk, emberekért, hogy jobbak legyünk. Így történt, hogy ez a 2021.évi zalai húsvéti út lett életem eddigi legmélyebb lelkületű napja.

(Legyen Zala! pályázat, második díj)

NÉMETI PETRA: A hévízi tő tündére (képzőművészet, különdíj)

Juhász Kristóf

A göcseji ébergomba

Mikor az első emberpár kiűzette magát az Édenből, nem csak a lángpallosú kerubok bámulták komoran távozó ősszüleinket a Paradicsom kapujából, hanem az alsóbb angyali rendekből is többen odasettenkedtek, hogy közelebről lássák a tragikus fordulatot. Az egyik kisebb magvető angyal bánatában úgy fölcukkolta magát, hogy gyorsan fölkapott egy marék magot, spórát, petét, porszemet, levélkét, gyökereket, s egyebet az Éden kertjéből. A Kert legutolsó porszeme, vagy kavicsa is a teremtés gyönyörének és megvalósulásának folyamatos áhítatában fickándozott, és olyan sok jutott beléjük a genesis kezdeti energiájából, hogy az több, lakható bolygóra is elegendő lett volna. A magvető angyal aztán titokban beleszökkent Éva hajának a végébe, és ott egy hajtincsre kötött egy göcsöt, és ebbe a göcsbe belekötötte a maréknyi mindenfélét. Éva észre se vette, de hát melyikünk vette volna észre ilyen kínos helyzetben?

Aztán, úgy mondják, hogy ősszüleink óta minden nemzedékben született egy asszony, akinek egy hajtincsében ott volt ez a göcs, benne az Éden magvaival s egyebeivel. Nem tudták az asszonyok, micsoda erő hordozói, legföljebb csudás, színes álmaikból sejtettek valamit, meg abból, hogy valamiképp mind ügyesebbek voltak a kertben, mint a szomszédasszony. A kis magvető angyal persze figyelt, de többet egyelőre nem tehetett.

Addig ment ez így, míg a rómaiak előtt ideérkezett Zala úr házanépéhez tartozó egyik, nagy csodatévő hírében álló nemes hölgy, a rétszemű, égmosolyú Gönöllű Vércsej körül nem nézett a Kárpát-medence egyik leggyönyörűbb táján. Itt látomása támadt, és kibontotta hajtincséből a göcsöt, és táncolni kezdett Isten ege alatt, és kiszórta hajából mindazt az édeni magvat, és egyéb gezemicét, amit ősanái hordoztak nemzedékeken át. Így aztán a Dunántúl egy kis szegletében hajtottak ki a genesis kezdetének, az Édenből való ősi, teremtő erőnek a magvai, és ezért nevezik ezt a vidéket azóta is Göcsejnek. Mert a göcsből lett. Meg mert Gönöllű Vércsejnek, Zala első kertészének teljes nevét a későbbi, boldogtalan korokban titokban kellett tartani. Meg mert Göcsejország olyan dimbes-dombos, gidres-gödrös, göcsörtös. És ezért van, hogy Göcsejben azóta is a Kárpát-medence, sőt, az egész teremtett világ legkülönösebb lényei élnek. Ezek a teremtmények még a paradicsomi állapotok zabolátlanságából fejlődtek egyeneságon tovább, pusztá létükkel hirdetve földünk egy olyan korszakát, mikor még nem vált külön élesen növény és állat, elem és angyal, mikor még a dolgok nem hordozták olyan nehézkesen ma ismert testruhájukat.

Ezért olyan gazdag gombákban is e lágú dombú táj, leghíresebbjük pedig a göcseji ébergomba (*Vigiliafungi gocolium*). A göcseji ébergombákat kék kalapjuk hegyétől szürkés bocskorukig áthatotta az emlékezés gyönyöre és vágya a nagy idők után, mikor a Föld méhéből óriásira növe a Mennyek országáig szórták szárnyas spóráik. Ettől egyszer olyan lelki válságba kerültek az ébergombák, hogy így beszéltek:

- Jaj, de szép is volt az Édenben nagyobbra nőni, mint a fák! Szárunk a felhők fölé tornyosult, kalapunk napfényben fürdött! Most meg itt szerencsétlenkedünk a fák tövében, és minden korty vízen alkudozunk velük a gyökereikkel ölelkező, láthatatlan fonalainkkal! Lehet, hogy a jó sárga göcseji föld kiváló minőségű, de mégis más volt, mikor kalapunk szélére még angyalok ültek! Most meg? Kalapunkra légy piszkít, lágy húsunkba hernyó harap, bocskorunkat féreg rága! Mi meg csak álmodozunk egykori dicsőségünkről, hogy ott enné meg a fene az egészet!

Ezzel el is jött a kis magvető angyal ideje, mert már tényleg muszáj volt neki közbeavatkozni, és megvigasztalni kedves gombáit. Odaröppent hát, és azt mondta nekik:

- Hallgassatok ide! Nem csak szépséges álmok otthona lesz ezentúl kecses száratok, büszke bocskorotok, és ragyogó égkék kalapotok, és nem is hiába fognak dézsmálni benneteket ezen-

túl! Mert aki mostantól belőletek eszik, olyan éber, tettekreész, és tisztánlátó lesz, mint az édeni istengyermek! Úgyhogy ne sírjatok, ne panaszkodjatok tovább, mert ezzel olyan hatalmat kaptok a kezetekbe, ami ugyan láthatatlan, mégis többet számít, mint a régi, felhőtörő kalapotok!

Úgy is lett. Azóta is a göcseji ébergomba a hagyomány szerint a legjobb serkentő, a délidő démonát, a csüggedelmet, a restséget elűző, bűvös eledel. És a legboldogabb gomba is széles e földön.

A hagyományt nem ismerő rossznyelvek persze beszélnek, hogy ez a gomba is hallucinogén, kábító hatású, és mindenféle meddő látomást plántál az ember fejébe. A rossznyelvek nyilván nem ismerik a pajzsszegi rest legény történetét. Ez a legény olvasta egyszer a képes újságban, hogy messzi, külföldi országokban az emberek kábítószerrel szoktak, ha nem akarnak dolgozni, és szép, színes álmaik lesznek nekik a kábítószerrel. Aztán megémelyedik ugyan a belük, de legfeljebb elviszik őket a rehabilitációs kórházba, ahol puha ágyba fektetik, és kedvesen ápolják őket, és ott megint csak nem kell dolgozni. És hogy ilyen kábítószer a gombákban is van. Nosza, indult a legény az erdőre, összeszedte a legszebb gombákat, amiket csak talált, és persze a göcseji ébergombák voltak a legszebbek. Be is falt egy kosárra valót, és várta, hogy jöjjön a híres-neves kábulat. De ugyan csalódott a lustája! Mert a sok ébergombától olyan szorgos és tettekreész lett, hogy széles e határban minden krumpliföldet megkapált, minden szőlőt végigpermetezett rézgáliccal, a gyümölcsfákat pedig csalánpermettel, és már szántotta volna föl a parlagföldeket is a határban, ha jóindulatú földije nem csavarják ki kezéből az eke szarvát, hogy maradjon már munka másnak is. Hát így próbáljon Göcsejben kábszerezni az ember!

Az ébergomba amúgy roppant ízletes is, kiváltképp, ha a híres-neves göcseji tökmagolajba mártogatjuk. De vigyázzunk: megeshet, hogy az ébergomba kicsapódó esszenciájától a tökmagolajban élő kis tökmag-entitások is olyan éberekké válnak, hogy kiugranak a tálból, vidáman elrohannak a napsütötte réten, és oda az ízvilág.

Persze minden korban akad ármány, ellentét, és széthúzás. Mert ahogy a Göcseji Névtelenként ismert, titokzatos krónikás mondja: nem egységes a teremtett világ, és sok erő feszül egymásnak abban. És mindig láthatatlan lények munkálkodnak a láthatókon keresztül, és bizony sok viszály fakadhat ebből. Így történt ez a Nagy Göcseji Gombaháború idején is.

Mert például a kótyagos galócák szellemeinek egyáltalán nem voltak emlékeik az elveszett Paradicsomról, viszont nagyon hatékonyan elképzelték valamit, amiről ők azt hitték, hogy úgy volt, és föltett szándékuk volt, hogy abba a tudatállapotba vezetik vissza az embereket, ha törnek, ha szakad. És ezért a kótyagos galócák aztán tényleg bódítottak, révületet, és álmodást hoztak, hogy a dimbes-dombos, paradicsomi Göcsej lakóinak paradicsomi legyen a tudata is. Már ahogy a paradicsomi tudatot a galócák elképzelték. Ezért minden ehető növény gyökereibe beleszórták hajszálvékony fonalaikat, hogy színes álmaikat a mindennapi betevővel vehesse magához az ember. És lett akkor nagy szédelgés és kóválygás szerte Göcsejben, és összevissza futott a szőlő, tótágast állt a búza, és zabba mentek a lovak. Ekkor maradt félbe többek között a zalavári bazilika építése is, és ekkor raktak rengeteg kéményt fejjel lefelé, hogy minden utazó a csudájára járt. De az ébergombák nem tűrhették ezt a rendetlenséget, nem ám, ezért először üzenetet küldtek a kótyagos galócáknak a földalatti, láthatatlan gombafonalakon keresztül, hogy ugyan, vessenek már véget ennek a marhaságnak, hisz láthatják, hogy egész Göcsej megállt a fejlődésben. De a galócák szellemei gögösek voltak, és nem engedtek, így az ébergombák harcba szálltak.

Először föld alatti rohamfonalakat, vagyis impetumhifákat küldtek, hogy azok a galócafonalakra tekeredve semlegesítsék a csüggesztő bódulatot, és helyette újra éberséget plántáljanak mindenbe, amivel a göcseji népek, illetve jószágaik táplálkoznak. De a galócafonalak se hagyták, hogy az impetumhifák csak úgy rájuk tekeredjenek, hanem kiválasztottak egy csomó mikotoxint, és jól megsorozták vele az ébergombák telepeit. Erre persze azok is mikotoxinokat választottak ki, ráadásul segítségül hívták szimbiótáikat, mire a galócák korhadékező, vagyis szaprofita szövetségeseket vetettek be. Biológiai és kémiai csapások és ellencsapások követték egymást a talajszint alatt és fölött, reszkettek és rázkódtak a szép, göcseji erdők, dicső bocskorú és szép kalapú gombaharcosok hullottak el, és milliányi spóra jutott örök árvaságra. A dús erdei aljnövényzet csupa gombatölcsér volt, gyilkosabbnál gyilkosabb vegyületeket hordozó gránátok,

aknák, rakéták záporoztak mindenfelé, atomgombák robbantak bánatos atomokká, és apró gombafelhők szálltak a szebb dolgokat is látott göcseji égen.

Végül, mint sokszor a történelemben, ezt a háborút sem a fegyverek ereje, vagy a harcosok bátorsága döntötte el. Mert a göcseji ébergombák, éberek lévén, sokkal összefüggőbben tudták gondolataikat szavakba önteni, mint a kótyagos galócák, akik általában összevissza hablatyoltak, csak látomásaik ereje bírt némi meggyőző erővel. Viszont azok az évszázadokat megélt, bölcs fák, akiknek hajszálygyökereivel a gombafonalak hagyományosan a legjobban tudnak szövetkezni, elég hamar elunták a galócalátomásokat, s szívesebben hallgattak az ébergombák értelmes szavára. Így a galócák elvesztették legfontosabb szövetségeseik, akik segítségével hadműveleteiket össze tudták hangolni. Ahogy derék hadtörténészeink mondják: a kommunikációs és utánpótlási vonalak elvágásával az ellenfél egyes csapattestei elveszítették az esélyt az egységes hadmozdulatok megtervezésére, s így vereséget szenvedtek.

Természetesen az ébergombák nem irtották ki a galócákat, hisz mindkét faj a teremtett világ csodái közé tartozik. Épp csak akkora volt az öldöklés, hogy a galócák ne akarjanak többé háborúra gondolni. Az ébergombák máskülönben segítették is ellenfeleiket a békekötés után: tápanyagokat küldtek megfogyatkozott telepeikre, és vízkészleteikhez invitálták őket, hogy újra szaporodhassanak. Területeiket meg nem csonkították, utódaikat a terjeszkedésben sem korlátozták, ha az a józan gombaész határain belül zajlott.

A századok óta is csak telnek, Göcsejben talán kicsit lassabban, mint másutt, de a békének itt is ugyanúgy örülnek, s a háborúkat itt is ugyanolyan szívesen feledik, mint bárhol a teremtett világban. És azóta is szedi és eszi a göcseji nép a gombát, és alapvetően mindenki eldöntheti, hogy kótyagos galócát, vagy göcseji ébergombát akar-e szedni (összekeverni se lehet, hisz egyik barna, másik kék). De a takaros portákat elnézve errefelé, a többség inkább az utóbbit kedveli.

(Legyen Zala! pályázat, harmadik díj)

BOGNÁR ANGÉLA: Liszó (képzőművészet, első díj)

El(ő)tűnőben

Kati néhány hét alatt tizenöt kilót fogyott. Egy fahasábot nem bírt megemelni, de azért, ha már mást nem is, szeretett volna a kályhába befűteni. Míg a kórházban feküdt, téli hónapok ide vagy oda, a gyerekek a kád mellé zuhanyzót toldottak, a penész ellen ózonos fertőtlenítést rendeltek, a lakást sűrűn szellőztették. Már egy ideje újra otthon volt, de a ház levegője továbbra is nehéz ködfelhőként ült a tüdejére, így a felújításra szánt pénzből gurulás lélegeztetőgépet is vettek. Bendus mindig készségesen szaladt, ha a mama kérte, benyomta rajt a gombot, de csak rövid időre, mert függőséget okoz.

Hónapok múlva ültünk a konyhában, Kati, mintha mi se történt volna, továbbra is a beszélgetés motorja maradt. Megmaradt tüdőkapacitását meghazudtolva görgette maga előtt a család ügyes-bajos dolgaitól dagadó pletykalabdát. Messziről jött vissza, mondogatta, de csípős humora, amelytől magát sem kímélte, elevenséggel ruházta fel. A kórházban töltött hetek feszült várakozásának emléke pillanatok alatt oldódott fel egy-egy jól irányzott megjegyzésében. Te akkor is jöhetsz, ha már nem lesztek együtt! – mert megszerettünk, tehette volna hozzá, de ennyiből is értettük egymást, az erdélyi menyasszony s a zalai rokonság.

Eleinte persze akadtak félreértések. Szóbeli természetűek. Egyik alkalommal nagyot néztem, mert mondták, hogy málé lesz ebédre. Ha nem is túróval, pirított szalonnával töltött puliszkára számítottam, de legalábbis valami hasonlóra. Emlékszem, hogyan terült el a számban a vékony, omlós, szilvalében ázó piskótaszerű tészta. Időbe telt, mire ez az édeskés, inkább süteményszámba menő finomság helyet csinált magának a fejemben a keményre főzött, cérnával szabdalta, hideg tejjel tálalt, vagy puhára hagyott, túróval töltött, szalonnapörccel dúsított, szintén málénak nevezett étel mellett. Amikor Erdélyt magam mögött hagytam, tudtam, nemcsak a tájat, az embereket, de az ízeket is ott hagyom. Édesapám néha zsákszámra hordta haza nyáron a rókaagombát, hogy nagymamá felejthetetlen paprikást készítsen belőle. Nem gondoltam volna, hogy évekkel később egy zalai ház udvarán látok viszont hasonló rókaagombahalmokat. Ezúttal azonban nem formát, hanem nevet váltottak az ismerős dolgok, nyúlombaként száradt itt a napon az otthoni sárga arany. Látszólag feloldhatatlan ellentétként feszült egymásnak a két név, hogy végül húslevessel felérő, de pusztán a gombától aranyló nyulica gőzében váljon eggyé zsákmány és ragadozó.

A dolgok nemcsak idegenségükben is ismerős voltukkal kacérkodtak velem Zalában, de hangzásukkal is megréftáltak. Mint aki hirtelen elveszíti térbeli tájékozódását, úgy hallgattam a leendő zalavégi rokonokat első találkozásunk alkalmával. Beszédük a gyerekkoromból ismerős cigaretta bódító illatához hasonlóan font füstkaritákat körém, az eladdig székely sajátosságnak hitt nyílt és zárt hangokból, amelyeket én a határon átérvén minden erőfeszítést nélkülözve cseréltem le köznyelvi e-kre. Csak ha az otthoniakkal beszéltem, árulta el azonnal a hanglejtésem, a szókincsem a többes kötődéseimet. Amennyire nem tartottam fontosnak a saját nyelvjárással előhozakodni, olyan kíváncsisággal vettem bele magam a kágyilók és büdösmargitok világába. Az ikességek bájos kavalkádja, a szokok és a pattanikok elsőre megmosolyogtató másága szép lassan előcsalta belőlem is a hozott örökséget. Amikor főzéshez készülődtem, egyre gyakrabban kértem lapittót, emlegettem laskasirittót, s ha kerestem valamit, örültem, amikor végül megkaptam.

A számomra sokáig csak egy-egy szóban, olykor kevésbé szokványos nyelvtani szerkezetekben létező nyelvjárássom egy zalai fiú érdeklődésében vált valamivé, valami megbecsülendővé. Ben-cét az első közös erdélyi utunk alkalmával legalább annyira lenyűgözte a székely beszéd zenéje,

mint a táj szépsége. A budapesti egyetemi órákon büszkeséggel töltött el, hogy vájtfulú tanárain nem tudták megmondani, honnan származom. Mint évek múlva kiderült, nem a tanáiraiban, hanem a helyben volt a hiba. A határon átérve, erdélyi rokonaim körében csak néhány óra kellett, hogy a hangsúlyviszonyok áttevédjének, megszólalásaim az erdélyi utak hupszliságára emlékeztessenek. Bence próbálkozásai, hogy mondatainak hasonló ívet szabjon, eleinte megnevettettek. Az abból fakadó hiányérzete és a csalódottsága azonban, hogy beszédem a határon innen, akár csak az autópálya, kisimult és lapos lett, gondolkodóba ejtett. Hiába próbáltam imitálni, a hely és az emberek hiányában mesterkéltnek hangzottam. Életemben először ekkor ébredt bennem vágy a saját nyelvem után. Amit Budapest elfedett, azt Zala előhívta.

Amikor otthoni rokonlátogatásaimról meséltem, sokan legjobban az erdélyi vendégszeretet megtapasztalása után sóvárogtak, mert az párját rikitónak tűnt a szemükben. Pedig az első dolog, amit megtanultam Zalában, hogy itt mindig enni kell. Úgy nem tudtunk megérkezni valahova, hogy meg se kínáljanak. A zalai nagyszülőknél vigyázni kellett, mit kívánunk. Mert azon kaphattuk magunkat, hogy Sári mama már hatkor kel, hogy kinyújtsa a rétestésztát a konyhaasztalon, vagy már pihen is a hatlapos a spájzban, készülnek a kosárcák, pirul a dödölle. Hamar megtanultam, minden fogást csak módjával szabad enni, ha a desszertig el akarunk jutni.

Nemcsak az ételekben, a tájban is dúskáltam. A dombok kecsesek, a bokrok terebélyesek, a fenyők országsszerte Zalában zöldellnek a legszebben. Hogy ráadásul hidegebb, szelesebb is, mint kedves ismerőst üdvözöltem. Az erdélyi döcögő buszról élém terülő hegyek látványa viszont továbbra is hiányzott. Csak később tudtam meg, hogy a zalaiaknak is van szent hegye. Ezen azonban nem áfonyát gyűjtenek, hogy lekvárt vagy pálinkát főzzenek belőle, hanem szőlőt termesztnek. Először a baksai nagyszülők adták el a hegyet, én már meg sem nézhettem. A vevő lakóházzá alakította a rajta álló kis épületet, a szőlőssel már ő se vacakolt. Zoli papa még töltött, amíg tartott a megmaradt díjnyertes borokból, aztán már csak megemlékezni tudott.

A hegyről sokat meséltek, emlékezetes események fűztek ide nagyszülőt és unokát egyaránt. De a fiatalok már nem tudtak időt szánni rá. Pest messze volt a rendszereséget megkövetelő szőlőshöz, a nagyszülők nem bírták egyedül a munkát. A zalavégi hegyen a mama mentát is termesztett. Éppen emlegettük Bencével, hogy biztos abból is olyan igazi mentatea lesz, mint amit az erdélyi ház mellől mentettünk meg, nem volt már ott se, aki leszedje, elvirágzott volna szép csendben. Rejtély marad már, milyen lett volna az íze, rá nemsokára telefonon tudtuk meg, hogy a zalavégiek is eladták a hegyet. Mint amikor a kisgyerek kezéből tölcserért formálva szórja a homokot, és érzi ahogy lecsurognak tenyerén a szemek, olyan érzés volt. A tenyérre tapadt, sokszor szinte láthatatlan apró kis homokszemek azonban emlékeztetnek, tényleg vannak Zalában hegyek.

(Legyen Zala! pályázat, különdíj)